

Маладзечна прымае фестываль у сваім шыкоўным Амфітэатры. А Заслужаны калектыў Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі на чале з народным артыстам краіны, прафесарам Міхаілам Фінбергам акурат з нагоды фестываля апошняга тыдня праводзіў рэпетыцыйны праграм для сцэны Амфітэатра і не толькі...

Фота Аліны САЎЧАНКА

ДЗЕСЯЦЬ НА ПЯТНАЦЦАТЫМ

Дзесяць буйных канцэртаў цягам трох дзён першага чэрвеньскага ўік-энду прыме XV Нацыянальны фестываль беларускай песні і паэзіі "Маладзечна".

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

З дапамогай банкаўскай карткі газету можна выпісаць праз інтэрнэт-сэрвіс на сайце "Белпошты" (пункт "Афармленне падпіскі на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі").

Сённяшняя публікацыя — працяг гаворкі пра Магілёўшчыну. Дакладней — пра яе рэгіянальную культуру, на прыкладзе якой у чарговы раз можна пераканацца, што поспех справы залежыць сёння ад кадровай палітыкі. Прафесіянал нават пры мінімальным фінансаванні зможа здзівіць, захапіць і пераканаць. У мінулым нумары "К" мы далі ў доказ таму нямала пераканаўчых прыкладаў. Але на дасведчаных ды ініцыятыўных — заўжды дэфіцыт. І тычыцца гэта, на жаль, не толькі Магілёўшчыны.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ,
Мінск — Чэрвеньскі і Бярэзінскі раёны Міншчыны — Рагачоўскі раён Гомельшчыны — Клічаўскі, Быхаўскі, Крычаўскі, Чавускі раёны Магілёўшчыны — Мінск

Вінні-Пух парадаваўся б

Дык вось, як і абяцалі, пачнём мы з аналізу работы СДК **вёскі Новы Быхаў Быхаўскага раёна**. Звычайная вёска, звычайны СДК. Мастацкім кіраўніком тут — Алена Чурбанава. Працуе ўсяго другі год, раней была ў выхавальніцкім штаце дзіцячага садка. Варыянт "праф-пераарыентацыі" — не самы горшы. Аднак у нюансы новай справы Алена Міхайлаўна толькі пачынае заглябляцца. Не прыхоўвае, што многага яшчэ не ведае. На наш погляд, якраз тая сітуацыя, калі спецыялісту-пачаткоўцу патрэбна сталая метадычная дапамога.

Тым больш, пасада акампаніятар у Новым Быхаве — вакантная, уся праца ладзіцца пакуль пад фаннаграму. Адсутнасць "жывога гуку" трэба кампенсаваць жывой дзеяй. Трэба, але не заўжды атрымліваецца. Не, клубныя фарміраванні

дзейнічаюць і з апаратурай асабліва праблем няма, бо клубная (і не толькі) культура вобласці даўно славіцца неблагой тэхнічнай узброенасцю. Аднак вопыту не стае мастацкаму кіраўніку, каб будні СДК зайгралі яркімі фарбамі.

Пытаемся, ці ёсць ва ўстанове доўгатэрміновы творчы праект, які паспеў стаць брэндам ці на гэтае званне толькі настойліва прэтэндуе? Пытанне застаецца без адказу. Балазе, на вочы аднаму з нас трапляецца старая абвестка, дзе паведамляецца, што СДК на адзін з мядовых Спасаў правёў акцыю "Пчаліны вырай". Пачалі высвятляць, што за "...вырай". Аказалася, мясцовая сельскагаспадарчая арганізацыя спецыялізуецца (рэдка я з'ява!) на бортніцтве і займаецца продажам мёду. А мясцовая культура спрабуе падвесці пад сітуацыю сваю базу. Вось

Акцыя "К": аўтапрабег па СДК і не толькі

"Пацёмкінскіх вёсак" не сустрэлі. Але...

Ключавое слова не "паказуха", а "ініцыятыва"

вакол гэтага парастка цікавай ідэі мы і пачалі прагназаваць будучыню праектнай дзейнасці СДК.

Алена Чурбанава пагаджаецца: у раёне захаваліся адпаведныя песні, пэўныя абрады, іх і можна паказаць удзельнікам свята. І ці варта тут абмяжоўвацца толькі Спасам? З гэтай "мядовай" нагоды згадалі мы раздзел "Падгляд пчол" з коласаўскай "Новай зямлі", на падставе якога можна скласці любы арыгінальны сцэнарый. А тэатралізаваны расповед пра напад забытую тэхналогію бортніцтва? А кірмашы па продажы мёду? Словам, калі падумаць, адзінкавую акцыю можна і трэба пераўтварыць у брэндавы доўгатэрміновы праект.

А цяпер давайце паразважаем вось над чым. Паказуха і самапіяр — рэчы абсалютна розныя. Першая — пусканне пылу ў вочы, то бок — падман. Другі — заканамернае жаданне належным чынам прэзентаваць для спажыўца свой якасны арт-тавар, да прыкладу — "Пчаліны вырай". А сціпласць, па прычыне якой нашы работнікі культуры спрабуюць іншым разам атаясаць паказуху з самарэкла-

май, — ненатуральная, штучная. Хто аспрэчыць нашу выснову? А той, напэўна, каму выгадна сядзець ды не вытыркацца з ценю шматзначнай сціпласці: маўляў, у нас усё так, як і ва ўсіх. Так, глядзіш, і да пенсіі можна дацягнуць без праблем.

Доказы гэтаму — навідавоку. Яшчэ пазалетаць прыняты Указ ад 13 верасня № 425 "Аб грантах Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь у навуцы, адукацыі, ахове здароўя, культуры". Вы думаеце, чэргі выстраіліся па гэтыя гранты? Ды не.

І як тут зноў не згадаць начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Рагачоўскага райвыканкама Міхаіла Зайцава, які ў праектнай дзейнасці на дзяржаўныя грошы не квапіцца, а выкарыстоўвае пры гэтым спрэс сродкі замежных партнёраў? Ну як такога не піярыць? Хаця б таму, каб іншым сорамна стала...

міць падобную практыку. Чаму? З той прычыны, што грант атрымаць няпроста: трэба давесці фундаменту, што твая ідэя — варта раскруткі, а яе рэалізацыя стане нагодай для інфармацыйнага выбуху, таму паспрыяе ўмацаванню станоўчага іміджу той мясціны, дзе ты жывеш і творыш. У такіх імклівых, непрадказальных варунках не кожны здольны зарэкамендаваць сябе асобай карыснай, і для спажыўца культуры і для яе фундатара. Інакш кажучы, для большасці з нас такая ніва дзейнасці — terra incognita. А шкада. Хтосьці на гэтым маршруце жонькі этап да драбніц ведае, а хтосьці (такіх, на жаль, большасць) і не ўяўляе, што галоўнае ў творчасці — не адміністрацыйны рэсурс, а элементарнае ўменне думаць.

(Не)лірычнае адступленне Яўгена Рагіна

Аксіёма: замежная культура жыве на гранты з розных крыніц. А мы ніяк не хочам усвядо-

Акцэнт тыдня

Азірацца на культуру і "фільтраваць" піяршчыка

Нацыянальная бібліятэка Беларусі, Беларускі дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, Мемарыяльны комплекс "Брэсцкая крэпасць-герой", Мемарыяльны комплекс "Хатынь" выступаюць сёлета асноўнымі лакацыямі X Беларускага міжнароднага медыяфорума "Партнёрства ў імя будучыні: спадчына Вялікай Перамогі". Спрэс — установы культуры. І якія!

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Сам Беларускі медыяфорум адбудзецца з 7 па 10 чэрвеня. Па традыцыі, падзея стане пляцоўкай для абмену думкамі і выпрацоўкі новых ідэй, месцам сустрэчы экспертнай грамады. Сёлета, сярод іншага, асаблівае месца зойме на дыскусійных пляцоўках тэма захавання гістарычнай памяці. Разам з тым, у іх рамках, несумненна, важка прагучаць праблемы асвятлення сферы культуры ў сучасных медыях.

Бо ўжо колькі разоў даводзілася пісаць "К" пра тое, што культурная дзялянка існуе сёння для айчынных СМІ збоўшага як інфармацыйная нагода — больш ці менш цікавая ў залежнасці ад узроўню падзеі. Адсюль і набор жанраў — нататка, інфармацыя, рэпартаж, фотасправяздача... А бывае ж, гучыць культура і наогул як падзейны фон, перадачы для вока і вуха, адпачынак ад плыні сур'ёзных навін. Заўважце, навін. Не разбору, не даследавання, не рэзэнзіі.

На жаль, практычна адсутнічае прастора для аналітычных матэрыялаў па культурнай тэматыцы ў няпрофільных медыях. Вядома, тое звязана з характарыстыкамі кантэнту, які сёння дамінуе. Як са зместавымі, так і з фармальнымі. Яны ж найпрост звязаны з асабліваасцямі і спосабамі атрымання інфармацыі карыстальнікам. Ну хто будзе спрачацца, што чытаем мы інтэрнэт-публікацыі збоўшага па дыяганалі, выхопліваючы асноўныя палажэнні (спецыялісты кажуць, што гэтак жа пачынаем праглядаць і газеты ды часопісы). Аналітыка ж патрабуе і ўдумлівага аўтара, і такога ж чытача.

Прынамсі, чытача зацікаўленага. Вось толькі адкуль яму ўзяцца, калі інфармацыйная прастора якраз цалкам адпавядае сваёй назве: інфармуе — і ўсё тут. Прычым у наш кантэкст такое разуменне прыйшло значна пазней, адпаведна, не адсланіўшы канчаткова іншых істотных сваіх уласцівасцей. Прымушаць думаць, да прыкладу, суперажываць, рабіць высновы. Гэтыя перавагі як чытачоў беларусы не згубілі.

Хацеў бы спыніць увагу вась на якой дэталі. Мне даводзілася чуць

праз радыёхвалі, як адзін айчынны мастацтвазнаўца ў сваёй перадачы, дарэчы, абсалютна па-за яе тэматыкай, браўся разглядаць чарговы нумар нашай газеты. І галоўнае яго пытанне было такім: чаму тут вёска, чаму тут фальклор, клубы, бібліятэкі, раёны, камандзіроўкі?... Пісаць жа трэба пра contemporary art, бо толькі ён патрабуе пільнага разгляду сёння. Погляд, што называецца, самы "шырокі"...

Калегі з іншых СМІ таксама перыядычна пытаюцца, а наколькі патрэбна, наколькі магчыма на прыкладзе нашай культуры рабіць (спрабаваць хаця б) аналітыку? Ну, прэм'еры, вернісажы, выставачныя праекты, асноўныя фестывалі... А што аналізаваць, маўляў? Вось культурная практыка ў асноўнай частцы найбольш масавых айчынных медыя палягае ў асвятленні прэс-рэлізаў: у адных — у іх перапісанні, у іншых — у скарыстанні звестак у якасці інфармацыйнай нагоды для, зноў жа, інфармацыйнага матэрыяла. Але будзем шчырымі: прэс-рэліз, асабліва прыцягальны, складуць далёка не ў кожнай установе культуры. Ды і не знойдзеш вялікай аховоты ў карэспандэнтаў на тое, каб разбірацца ў сапраўднай значнасці падзеі. Мо таму так любяць здымачныя групы з тэлеканалаў айчынныя музеі ды тэатры: пакажуць прыгожую карцінку і дадуць анонс падзеі, можна інтэрв'ю з артыстам-юбілярам запісаць таксама... А дэталы разбору падзеі, яе ўключанасць у агульную плынь выставак канкрэтнай установы ці ўсяго горада... Гэту працу ніхто і не прасіў рабіць. Таму і атрымліваецца часам, калі тая ці іншая выстаўка дзякуючы пышна распісанаму прэс-рэлізу становіцца мегаканцэртнай, хаця па сутнасці такой не з'яўляецца апырыёры. Проста піяршчык трапіўся добры!

Менавіта таму нельга з нагоды медыяфоруму не згадаць пра відавочны недахоп у эфіры і на палосах СМІ культурнай аналітыкі. Няхай і без паглыблення да вузкапрафесійных глыбінь. Але ў тэматыцы кадраў культуры, тэатральных прэм'ер, недастатковай колькасці культурных праектаў, пытанняў гісторыка-культурнай спадчыны, ацэнак сучаснага мастацтва заўжды можна знайсці цікавую тэму і форму падачы ды глыбіню. І, вядома ж, азірацца па-за Мінскам таксама варта больш часта. А раптам сельская бібліятэка мае фаліянт, якога няма ў Нацыянальнай? Ды і раённыя дамы і цэнтры культуры — самі па сабе цікавыя асяродкі. Ну а пра музеі і казаць не варта: у залах можа быць экспазіцыя савецкага часу, а ў фондасховішчах прыхаваны такія скарбы...

Таму давайце азірацца і паглыбляцца ў культуру яшчэ больш часта, чым цяпер, калегі-журналісты.

K

Брэнды, брэндзіраванне, нэймінг, прамоўшн, геатэджінг... Такімі тэрмінамі сферы рэкламы, запазычанымі з англійскай мовы, прынята карыстацца, каб апісаць і пэўныя стадыі рэалізацыі паспяховага культурнага праекта. Іх ужывае таксама "К" у сваіх публікацыях, датычных развіцця культуры рэгіёнаў. Але можна канстатаваць: і ў сталіцы з укараненнем сучасных тэхналогій культурнага маркетингу паўстаюць пытанні. Атрымліваецца, што "слана" і не заўважылі.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Пра "слана", якога не заўважылі

Чаму не заўважылі?

А калі больш дакладна: не надалі таму ўмоўнаму слану ўвагі. Прычын тут некалькі. Першая — гэтка ўдалая "святломаскіроўка" вялікага ў сваёй сутнасці пытання: усё ж праблема, датычныя мадэрнізацыі культурных працэсаў Беларусі, прынята асацыяваць з развіццём сферы ў раённых маштабах, а не ў Мінску. Тут усё бачыцца значна, таму — калі не выдатна, дык амаль цудоўна. Другая: культура сталіцы ў значнай ступені складаецца з падзей ад буйных устаноў культуры, устаноў "з іменем" (і з буйнымі мэтамі, адпаведна) ды, што вельмі важна, ад прыватных ініцыятыў (у тым ліку амаль штодзённых гастралёраў у залах памераў ад паба да хакейнай арэны). Адсюль некаторая разнастайнасць і наяўнасць выбару. Трэцяя прычына — наша, унутрырэдакцыйная: так склалася, што абсалютная большасць чытачоў "К" прадстаўляюць несталічны абшар. Адтуль і пошта рэдакцыі, адтуль і канкрэтныя прыклады цікавага досведу, а таксама наша арыентацыя на мэтавую аўдыторыю ў пэўных рубрыках. А сталіца ў плане таго самаго абмену крэаты-

вам амаль маўчыць. Відаць, і першая дзве прычыны адыгрываюць сваю ролю. Маўляў, усё ОК. Вось і тлумачэнне нашай пільнай увагі да рэгіянальнай культуры і розных працяў яе развіцця.

А што заўважылі?

Вось ужо які год "К" піша пра неабходнасць у кожным раёне, у кожнай хоць з нейкай прычыны адметнай вёсачцы свайго калі не канцэптальнага фестывалю, дык яркага, зробленага па-за шаблонам з пакрытай пылам папкі, свята. На маёй памяці за больш чым сем гадоў працы ў рэдакцыі "К" дзякуючы работнікам культуры (прычым ні нейкімі іх звышнамаганьнямі, а рэальнай зацікаўленай працай) "закруціліся" і раскруціліся фестывалі "Мотальскія прысмакі"

Прапануем падыскупаваць: Мінску бракуе маштабнага фестывалю і яркіх назваў падзей

і "Покліч Палесся", рок-форумы ў Камянцы і Браславе, музычны фэст "TuzenHouse" у Гродне, набыў рысы прэстыжу магільёўскі тэатральны "М.@rt.-кантакт", быў дадзены паспяховы старт "Ружанскай браме" і "Слуцкім паясам"... Карацей, поўны геатэджінг, удалае брэндзіраванне і прадуманы (мо і не задуманы такім чынам) нэймінг: ужо толькі па назвах складай сабе план на год ды вандруй, атрымлівай уражанні, крытыкуй (атрымлівалася не ўсё і не з першага разу), ухваляй (усё ж атрымлівалася галоўнае у любой ініцыятыве: зрабіць першы крок, параўноўвай і — рабі высновы.

І гэта толькі падзеі, запушчаныя прыкладна ў апошняе дзесяцігоддзе. А колькі імпрэз працягвае развівацца і з ліку тых, што пачаліся даўней! Ёсць і адваротныя выпадкі, прыклады стагнацыі той ці іншай адзінкі рэгіянальнага фестываль-

нага руху, ды іх пакуль, на шчасце, менш. І тычыцца апошняга заўвага тых форумнаў, дзе, як пісаў нядаўна на старонках "К" наш калумніст, музыкант, фалькларыст і выкладчык прадзюсарскіх дысцыплін ва Універсітэце культуры і мастацтваў Алег Хаменка, усё "заадміністравана" дарэшты.

Што са "сланом"?

І ўсё ж гаворка не пра рэгіёны, а пра Мінск. Пра тое, што беларуская сталіца так і не займела фестывальнай праявы, вартай яе сталічнага статусу. Хаця дзействаў нібыта хапае — і з дзяржаўнай падтрымкай, і з дзяржаўна-прыватнай, і з выключна прыватнай. Але таго самага фэсту — няма, як няма і наогул ніякага, што вылучаў бы Мінск у спісе айчынных фестывалёў. Скажам, Віцебск

Актыўнасць = новыя чытачы?

Бібліяноч на ўсю краіну: варта ці не варта спрабаваць

Бібліятэкары на "Ночы музеяў", кніжныя выстаўкі для пацыентаў дзіцячай бальніцы, вэбінары і кансультацыі чытачоў праз Сеціва... Пра гэта ды многае іншае напрыканцы мая распавядалі супрацоўнікі беларускіх і расійскіх бібліятэк пад час Міжнароднай канферэнцыі "Чытанне і дзеці: дыяпазон бібліятэчных ідэй і магчымасцей". Мерапрыемства наведваў і карэспандэнт "К".

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Крэатыў і Гайдар

Падзея адбылася ў той сталічнай "кніжніцы", якая носіць імя Акрадзя Гайдара — у дзіцячай бібліятэцы №3. Творчасць гэтага савецкага пісьменніка многія сёння ўспрымаюць далёка не так адназначна, як трыццаць ці пяцьдзесят гадоў таму. Між тым, у краінах СНД існуе значная колькасць бібліятэчных устаноў, што носяць імя аднаго з першых дзіцячых літаратараў Краіны Саветаў, а ў Маскве раз на пяць гадоў ладзіцца злёт, на які прывязджаюць тыя, хто цікавіцца і прапагандуе творчасць аўтара "Цімура і яго каманды"...

Але бібліятэкары-гайдараўцы з Беларусі і Расіі сабраліся ў Мінску яшчэ і каб падзяліцца з

калегамі сваім досведам па арганізацыі цікавых бібліятэчных праектаў — у тым ліку, і міжнародных, — ды самымі рознымі метадамі працы з дзіцячай аўдыторыяй. Пабываць на такой канферэнцыі, куды "К" запрасілі самі бібліятэкары, — гэта як завітаць на бясплатны майстар-клас ад піяр-менеджараў. Кажу, дарэчы, без перабольшання!

Ноч для бібліятэкі

Вось, да прыкладу, крэатыў ад супрацоўнікаў Калінінградскай абласной дзіцячай бібліятэкі імя Гайдара. Бібліятэкары з Расіі ладзяць сустрэчы з чытачамі не толькі ў самой бібліятэцы ды гарадскіх парках і скверах, але і ўдзельнічаюць са сваімі выстаўкамі ды рэкламнай прадукцыяй у міжнародных мерапрыемствах: ад свята нацыянальных культур да Дня горада і Ночы музеяў...

Акрамя таго, бібліятэкары сістэматычна наведваюць маленькіх пацыентаў абласной дзіцячай бальніцы, што знаходзіцца непадалёк ад установы культуры, актыўна пазіцыянуюць сябе ў Інтэрнэце — на іх сайт завітаюць штогод каля 60 тысяч новых наведвальнікаў, — супрацоўнічаюць з мясцовымі

Газета КУЛЬТУРА ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, ДЛЯ ДАСГУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар:** Волга НАВІЦКАЯ; **рэдактары адрэзалу:** Канстанцін АНТАНОВІЧ, Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПЛАК, Яўген РАГІН, Ілья СВІРЬІН, Настася ПАНКРАТАВА; **аглядальнікі рэдакцыі:** Дар'я АМЯЛЯКОВІЧ, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕВСКІ, Алег КЛІМАЎ, Аліна САУЧАНКА; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД.

Сайт: www.kimpress.by E-mail: kultura@tut.by Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыяна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА" 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасно імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдачы, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рупкалі не рэдакцыя і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць звестак і за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыял на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 647. Індэкс 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падысана ў друку 05.06.2015 у 17.20. Замова 2237. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

(праўда, збольшага сярод аўдыторыі сацыяльных сетак і наведвальнікаў тэндэтных вэб-рэсурсаў) маюць Форум вулічных тэатраў і "Джазавыя вечары...". Апошнія ў афіцыйнай назве згадваюцца з камерцыйным банкам — партнёрам праекта, а па сутнасці "чытаюцца" як "Джазавыя вечары ля Ратушы". Паколькі праводзіцца музычны фэст не першы раз, да паўнаватраснай гарадской традыцыі і адпаведнай ёй назве засталася зусім крыху. А можна смела і фестываль праводзіць з назвай "Ля Ратушы", які ўключаў бы па праекце на сезон (у тым ліку — джаз і вулічныя тэатры). Атрымаецца дзея цягам ўсяго года.

Ды малавата гэтага, па шчырасці. І куды больш людзей, чым, напрыклад, мінскі агульнарэспубліканскі фестываль-кірмаш рамеснікаў "Вясновы букет" (традыцыйны, дарэчы) збірае тусоўка, скажам, рэйверу на востраве Каханя пасярод Мінскага мора. У разы! У дзясяткі разоў! Хаця там уваход па нятаных білетах (прычым падзея ж — вузаспецыяльная), а кірмаш "тусоўца" ў бясплатным Лошыцкім парку.

Як назваць?

Без пашырэння колькасці гарадскіх падзей мінчане будуць працягваць скардзіцца на свой горад у плане таго, што пайсці тут няма куды. Бо рух, "дзвіжуха", — паняцці нязменныя. Ды часам проста немагчыма сябе прымусяць даць веры ў тое, што на пэўным мерапрыемстве (вось дзе "прыцягальнае" слоўца, што проста "дыхае" культурай!) з сумнеўнай з пункту погляду сучаснасці назвай можа аказацца цікава. Вось даруйце мне, спада-

ры рамеснікі, але згаданая вышэй назва — "Вясновы букет" — гэта архаізм у плане нэймінгу. Чаму б не перайменаваць падзею ў нешта больш канкрэтнае, скажам, "Парк рамястваў у Лошыцы", каб і лакацыя, і сутнасць адразу праяўляліся? Ды нават "заяджаны" дарэшткі варыянт "Горад майстроў" — больш інфарматыўны.

■ **"К" піша пра неабходнасць у кожным раёне, у кожнай адметнай вёсачцы свайго калі не фестывалю, дык свята, зробленага па-за шаблонам з пакрытай пылам папкі. А беларуская сталіца так і не займела фестывальнай праявы, вартай яе статусу, няма фэсту, што вылучаў бы Мінск у спісе айчынных фестывалю.**

Рыцарскія фэсты сталіцы, надзея на схаванія ў вялізную праграму гарадскіх святаў, прапанаваў бы выдзельць у асобную афішу (няхай яна будзе і ў розных раёнах горада, але з цэнтральнай пляцоўкай). Мае варыянты агульнай назвы: "Рыцары на Нямізе" ці "Рыцары на Траецкай гары".

А чаму б не скарыстаць пры называнні і прывязцы падзей назвы Траецкага прадмесця і Татарскіх гарадоў, Старажоўкі і Камароўкі, Зялёнага Луга і Уручча? Нарэшце, банальных Усходу і Захаду: тут столькі ўсяго можна накруціць! Але назвы зайграюць, вядома, калі знойдзецца бюджэт пад канкрэтны праект, неза-

лежна ад формы ўласнасці "рукі", што той каштарыс забяспечыць.

Не магу і не згадаць пра свята горада ды больш дробныя святочныя дзеі. Вось у Малінаўцы энтузіясты з гэтага ж раёна зладзілі "Малінавы фэст", а перад ім быў і "Грушаўскі..." для Грушаўкі. Цяпер адначасова раскручваецца квартал Асмолаўкі як атмасфернае месца і вядзецца кампанія па яе захаванні ў прасторы горада (пасля паведамленняў аб планах па яе зносе). Ёміста, лакалізавана і па справе. А што наконт агульнагарадскіх урачыстасцей? Ці можаце вы сабе ўявіць, як мінчанін запрашае іншага мінчаніна пайсці на свята горада, згадваючы яго поўную назву кшталту "Мой Мінск, жыцця майго крыніца..." (а такая сапраўды была пару гадоў таму)? Я не магу. Ды і не патрэбна, відаць, такая грувасткая канструкцыя для падзеі, што ёсць проста святам горада Мінска (амаль вычарпальная характарыстыка плюс год правядзення), якое для аднаго — яркая падзея, а для іншага — банальны "дзень шашлыка". Дарэчы, таксама прастора для яднання інтарсаў розных катэгорый гараджан: ёсць над чым падумаць.

У плане самакрытыкі і прапановы...

Мае варыянты ды ідэі могуць падацца прыцягнутымі за вушы. А ўзнятае пытанне — надуманым. Ды і назва "Вясновага букету" жыве дзесяцігоддзямі (хаця нагадвае імя для конкурсу фларыстаў), а пэтычныя фразы ў тытуле свята горада — гэта, у рэшце рэшт, так лірычна!... Дык і я выступаю ў гэтай публікацыі не столькі як крытык. Хутчэй — як гараджанін, якому шчыра шкада, што Мінск свой фестывальны брэнд пакуль не знайшоў (а быць ён можа "прысвечаны" якой заўгодна тэматыцы, галоўнае — каб цікава аказалася). Але калі ён не выкрышталізоўваецца за кошт падзеі, дык брэндзіраванне, нэймінг, прамоўшн, геатэінг дапамогуць (а калі падключыць студэнтаў профільных спецыяльнасцей таго ж Універсітэта культуры і мастацтваў, можна атрымаць адразу некалькі версій гатовых стратэгічных планаў). Прынамсі, любы шлях да траплення "ў яблычак" пачынаецца са стандартных хадоў. Яны ж засцерагаюць ад доўгатэрміновых па сваіх выніках пралікаў. Іміджаваць — найперш.

Фотасюжэт нумара

А тым часам у Маладзечне...

...ужо другі дзень доўжацца падзеі сёлетняга Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі. Мы ж паспелі зловіць моманты падрыхтоўкі да свята і творчай атмасферы сталіцы традыцыйнага фэсту ў самім Маладзечне і ў Мінску.

Фота Аліны САЎЧАНКА

У Мінску рэпетыцыі праграм фестывалю вёў Заслужаны калектыў краіны Нацыянальны акадэмічны канцэртны аркестр Беларусі.

ф о т а ф а к т

Актавая пячатка Ефрасінні

Пад час нядаўніх раскопак у Полацку (пра іх першыя вынікі мы пісалі ў № 20) была не толькі, высунута гіпотэза, што абрысы знакамітай Спаса-Праабражэнскай царквы могуць аказацца іншымі. Таксама археолагі знайшлі пад падмуркам царквы і актывую пячатку прападобнай Ефрасінні Полацкай.

Фота Нацыянальнага Полацкага гісторыка-культурнага музея-запаведніка

медыя, ладзяць апытанні чытачоў, майстар-класы ды дзіцячыя мерапрыемствы на вуліцах Калінінграда, раздаючы дзецям і іх бацькам не толькі прызы за ўдзел у конкурсах, але і інфармацыйныя візітоўкі, дзе распавядаецца пра час працы бібліятэкі, тыя аддзельныя, якія ў ёй знаходзяцца, пра тое, як туды лепш праехаць і якія кнігі там можна пачытаць.

Мерапрыемствы прыносяць свой плён. Як адзначыла "К" дырэктар Калінінградскай абласной дзіцячай бібліятэкі Аксана Васільева, рэкламная дзейнасць бібліятэкараў, а таксама тое, што супрацоўнікі "кніжніцы" ўдзельнічаюць у агульнагарадскіх мерапрыемствах, прывяла да таго, што ва ўстанову культуры пачалі завітваць новыя маленькія чытачы. І іх колькасць павялічваецца пастаянна...

Досвед і практыка

Але і ў айчынных бібліятэках крэатыўных мерапрыемстваў хапае: што ні кажы, а сёння, пры наяўнасці Інтэрнэта ды разнастайных сацыяльных сетак, пра той або іншы досвед можна даведацца амаль адразу. Было б толькі жаданне. І, відавочна, у многіх

беларускіх профі гэтае жаданне ёсць...

Так, загадчык таксама гайдарайскай Бабруйскай цэнтральнай дзіцячай бібліятэкі Інэса Захаравая распавяла і пра выстаўкі, якія ладзіць установа, і пра сустрэчы з пісьменнікамі, і аб працы на летніх пляцоўках, і пра ўдзел у гарадскіх мерапрыемствах... Казалі пра свае крэатыўныя знаходкі і бібліятэкары Мінска, Магілёва, Барысава...

■ У Расіі яшчэ з 2012 года зрабілі акцыю "Бібліяноч" агульнадзяржаўнай. Бібліятэкары сведчаць: удзел у акцыі апраўданы. Ці станем мы пераймаць досвед ды ладзіць, па прыкладзе "Ночы музеяў" і ўсебеларускую "Ноч бібліятэк"? Меркаванні існуюць розныя...

Напрыклад, хтосьці ладзіць у бібліятэцы тэатральныя пастаноўкі, а нехта шчыруе над дзіцячымі конкурсамі — малюнкаў, фотаздымкаў, работ у галіне дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва, — ды стварае

музейныя пакоі, дзе распавядае пра гісторыю вёскі ці горада... Галоўнае, каб гэты ўвесь цікавы досвед актыўна засвойвалі і астатнія бібліятэкі краіны — прычым, неабавязкова толькі дзіцячыя. Глядзіш, і колькасць маленькіх ды дарослых чытачоў значна павялічваецца...

І яшчэ. Цікавым мне падаўся той факт, што ў Расіі яшчэ з 2012 года зрабілі акцыю "Бібліяноч" агульнадзяржаўнай. І, па словах Аксаны Васільевай, удзел у гэтым мерапрыемстве — апраўданы, бо дазваляе распавесці пра бібліятэку і яе дзейнасць усім зацікаўленым бацькам і дзецям, а таксама тым, хто ў кніжніцы даўно не завітае... Дык мо варта пераняць вопыт расійскіх дзіцячых, па прыкладзе "Ночы музеяў" і ўсебеларускую "Ноч бібліятэк"? (Гэту тэму не так даўно мы абмяркоўвалі на стронках "К" з дырэктарам Магілёўскай абласной бібліятэкі Ілонай Сарокінай: яе стаўленне да акцыі дастаткова крытычнае. — Ю.Ч.) Будзем чакаць водгукаў чытачоў на прапанову, а таксама запрашэнняў на іншыя цікавыя бібліятэчныя мерапрыемствы, хай сабе і не міжнародныя. Галоўнае — каб там было цікава і бібліятэкарам, і журналістам.

Дзяжурны па нумары

227 старонак у сістэме

4 чэрвеня адбылося пашыранае пасяджэнне Пастаяннай камісіі Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і навуцы. Было разгледжана пытанне "Аб праекце Кодэкса Рэспублікі Беларусь аб культуры". У мерапрыемстве ўзялі ўдзел прадстаўнікі Міністэрства культуры, Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь.

Яўген РАГІН

Сістэматызацыя прававых норм, датычных развіцця нашай культуры, доўжылася, як зазначыў старшыня камісіі Аляксандр Сягоднік, цягам апошніх гадоў. Летась, да прыкладу, разам з навукоўцамі і супрацоўнікамі Міністэрства ўсебакова аналізавалася заканадаўчае забеспячэнне аховы археалагічнай спадчыны. Як аказалася, менавіта гэта прававое забеспячэнне з'яўлялася ці не самым набалелым. "Нарэшце археолагі і ўсе неабыякавыя да гісторыі роднай краіны грамадзяне, могуць быць спакойнымі, — запэўніў Аляксандр Сягоднік, — бо пытанне знайшло сваё прававое рашэнне ў праекце Кодэкса".

У выніку законатворчай дзейнасці камісіі падрыхтаваны тры законы, унесены папраўкі ў законы аб народным мастацтве, народных промыслах і рамёствах, аб бібліятэчнай справе... Усяго ж у сферы культуры дзейнічае на сёння сем законаў прамога дзеяння. Практыку іх выкарыстання рабочая група па стварэнні праекта Кодэкса вывучала на прыкладзе работы асобна ўзятых устаноў культуры. У праекце — 5 раздзелаў, 28 глаў і 257 артыкулаў, 227 старонак (урэшце, дакумент значна меншы па аб'ёме ў параўнанні з Кодэксам аб адукацыі). Інакш кажучы, былі ўлічаны ўсе колішнія недапрацоўкі. Да прыкладу, паведаміў міністр культуры Барыс Святлоў, у Кодэксе аб адукацыі не была ўлічана спецыфіка мастацкага выхавання.

Першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга зазначыла, што будучы Кодэкс аб культуры стане юрыдычнай энцыклапедыяй культурнай сферы. Аналагаў гэтаму дакументу няма ў свеце. А карысны ён яшчэ і таму, што складаўся пад уплывам патрабаванняў не тэорыі, а практыкі: усе прававыя акты — апрабаваныя жыццём.

Намеснік старшыні камісіі Палаты прадстаўнікоў па адукацыі, культуры і навуцы Наталля Кучынская — член рабочей групы па распрацоўцы праекта Кодэкса — гаварыла пра тое, што дакумент гэты ўзгоднены з шэрагам дзяржаўных ведамстваў, прайшоў экспертызу. Вынікі — станоўчыя. А папярэдні разгляд праекта выклікае ў грамадстве цікаўнасць.

Начальнік юрыдычнага аддзела Міністэрства культуры Алена Вештарт зазначыла, што праект Кодэкса не прадугледжвае ў перспектыве распрацоўкі дадатковых актаў.

Пра тое, што праект на сёння калі і патрабуе дапрацовак, дык яны — неканцэптуальныя, рэдактарскія, казала старшыня Цэнтральнага камітэта Беларускага прафсаюза работнікаў культуры Наталля Аўдзеева. А Алена Камоцкая, загадчык аддзела па забеспячэнні работы Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па адукацыі, культуры і навуцы, падкрэсліла, што праект дакумента ўтрымлівае толькі заканадаўчую канкрэтыку, не дэкларацыі, а нормы, што паспрыяюць упарадкаванню любой культурнай дзейнасці.

А глыбінную сутнасць дакумента яшчэ раз удакладніў міністр культуры Барыс Святлоў. Ёсць агульная норма для правядзення, да прыкладу, начных дыскатэк, зазначыў ён, але з улікам мясцовых асаблівасцяў могуць быць прыняты і іншыя нормы. Інакш кажучы, мясцовыя ўлады не павінны забывацца на ўласнае права самакіравання. Менавіта Кодэкс на гэта і ўказвае.

На пасяджэнні прагучала інфармацыя, што праект дакумента неўзабаве будзе змешчаны для ўсеагульнага абмеркавання. Вырашана, што разгляд праекта адбудзецца на восеньскай сесіі Палаты прадстаўнікоў.

У Дзяржаўным музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі працуе выстаўка архіва кампазітара, музыканта Ігара Паліводы. Зірнем на гэты праект з пункту погляду яго важкасці ў сучаснай культурнай прасторы.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

У дзень адкрыцця ў музеі выстаўкі адбыўся невялікі канцэрт з удзелам творцаў розных жанраў — заслужанай артысткі Рэспублікі Беларусь Надзеі Мікуліч і мастацкага кіраўніка Беларускага дзяржаўнага ансамбля "Песняры" Вячаслава Шарапава, салісткі Беларускай дзяржаўнай філармоніі Святланы Старадзетка і кіраўніка музычнай часткі Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Максіма Горкага Аляксея Еранькова, сталага саўтара Паліводы, ягонага сябра, паэта Лявона Пранчака і юнай спявачкі ды піяністкі Рымы Дракінай. Пад час камернай імпрэзы ўдалося згадаць прынамсі па адным нумары з кожнай аўтарскай праграмы Ігара Ігаравіча. І чарговы раз пашкадаваць пра тое, што ў публічнай прасторы ўзоры музыкі Паліводы гучаць, мякка кажучы, не асабліва часта. Я скажу бы, што іх там проста няма. І шкада. Бо менавіта крытычнай масы падобнага ўзроўню музыкі сёння бракуе як нейкага эталону, абавязковай планкі мастацкасці ў сучаснай культурнай прасторы. Балазе час яе стварэння і актуалізацыі праз гукавае палатно блізкіх кампазітараў ідэй аддалены ад нас у прасторы і часе, вобразна кажучы, на адлегласць выцягнутай рукі. Павінна было б атрымацца (паводле цытаты асноўнага пасыла адной вядомай праграмы з гістарычным ухілам) прыкладна "тое, без чаго нас складае ўявіць і яшчэ больш складана зразумець" у сучаснай музыцы. Павінна, але...

Колькі слоў пра самую экспазіцыю. Выстаўка спрабуе ў сціслай форме (праз невялікі аб'ём зменнай экспазіцыйнай прасторы ў музеі) ахапіць асобу Ігара Паліводы. Праз гэта яна выглядае альбомам ілюстрацый "на тэму", своеасаблівым зрэзам архіва майстра. Тут ёсць нотны матэрыял як у выглядзе даска-

налых па выкананні завершаных рукапісных партытур і клавіраў, так і пададзены праз друкаваныя зборнікі з кампазіцыямі маэстра. Шырока асветлены праз фотаздымкі перыяд працы героя выстаўкі ў ансамблі "Песняры". Цікавыя штрыхі дадаюць асаблівасці рэчы музыканта. Але для пранікнення ў літаратурную і дзённікавую спадчыну Паліводы, вядома, не хапае магчымасці прагарнуць хаця б у копіях асобныя сторонкі яго запісаў, як, дарэчы, і "матэрыялізацыі" для рук наведвальніка копіі, скажам, нумара "песняроўскай" самвыдатаўскай газеты "Ведамасць", якую рэдагаваў Палівода. Ну і малюнак Ігара Ігаравіча — таксама цікавы

казаць пра "Песняроўскі перыяд, дык чаго каштуюць аўтарская "Маналог сабакі" альбо, напрыклад, "Бывай, красуня..." (з цыкла "Вяселья жабракі" паводле Роберта Бёрнса). А бліскучая аранжыроўка "Вятання" з праграмы ансамбля "Праз усю вайну" альбо візітоўкі калектыву ў 1980-я — "Зачарованная..."! Ну і класічная "Па-над белым пухам вішняў" на верш Багдановіча, напружана-трагедычны саспенс у купалаўскіх "Паязджанах", лірычная куляшоўская "Ужо з другім заручана дзяўчынка...", дакладная па акцэнтах музычнага аповеду "А ў полі бяроза..." з цыкла "Нёман". А "Сівы голуб", а "Талака", а "Песню бярэце з сабою"... Урэш-

вялічваць лік не на карысць роднай культуры?

Урэшце, можна згадаць у айчынай музыцы зусім блізкага нам часу яшчэ з дзясятка імёнаў тых, хто варты не менш увагі і памяці. Гэта зусім не шмат (калі вымяраць грашыма тэарэтычных мерапрыемстваў па мемарыялізацыі) і вельмі шмат (калі дбаць пра будучыню). Справа ў часціцы "не".

А колькі ідэй і праектаў маглі б гэтак жа "засталіць" месца ў беларускай культуры з прычэпам на важкасць і нават абавязковасць толькі паміж тымі "шмат" і "няшмат"! Хіба не вартыя асобных музеяў беларускага фатаграфія (і нават асобныя яе прадстаўнікі),

Справа ў часціцы "не"

■ Самы час, каб не спазніцца, каб данесці гэтую спадчыну да новага пакалення. Паставіць верставы слуп, калі жадаеце. Бо, прынамсі, папярэдняе пакаленне ў адносінах увагі да культуры Беларусі наогул (і айчынай музыкі, у прыватнасці) відавочна згублена. Ці варта павялічваць лік не на карысць роднай культуры?

фрагмент ягонай таленавітай шматаблічнасці. Хацелася прагарнуць і альбом з імі.

Вядома, для судакранання з творцам такога палёту, як Палівода, патрабуецца максімальная інтэрактыўнасць. Скажам, апрача названых варыянтаў, — магчымасць (і нават неабходнасць — пры эклектычнасці і шырыні прапанаванай візуальнай інфармацыі з архіва) праслухаць для стварэння адпаведнай атмасферы прыклады кампазітарскіх і аранжыровачных работ, адносна да часу працы Паліводы ў складзе ансамбля "Песняры" і пазнейшых праграм кампазітара — "Максім", "Беларушчына", "Матчын спеў", "Нёман". Калі

це, спіс далёка не вычарпальны і суб'ектыўны: 96 песень аўтарства Паліводы — такі абшар толькі гэтай часткі ягонага архіва, які захоўвае яго ўдава.

На жаль, абмежаваная прастора, упісанасць дадзенай выстаўкі ў рамкі пастаяннай экспазіцыі, даюцца ў знак. Хочацца большага аб'ёму і найшырэйшага прадстаўлення. Усё гэта патрабуе фінансавання. Карацей (і на жаль), нічога новага адносна суадносін ідэй і магчымасцей у галіне культуры...

Але нават у такім выглядзе праект пры ўважлівым знаёмстве з ім не можа не зацікавіць. І далібог: няблага, каб з ім пазнаёмліся не толькі асобы, дасведчаныя ў айчынай музычнай культуры, але і кіраўнікі гэтай сферы. Для чаго? Хаця б для таго, каб мець самае агульнае ўражанне, чаму прозвішча Паліводы згадваецца адным з першых у шэрагу не толькі кампазітараў Беларусі апошніх дзесяцігоддзяў, але і ўсяго XX стагоддзя. Праграма максімум — выдаць на годным узроўні спадчыну гэтага творцы. Самы час, каб не спазніцца, каб данесці гэтую спадчыну да новага пакалення. Бо, прынамсі, папярэдняе пакаленне ў адносінах увагі да культуры Беларусі наогул (і айчынай музыкі, у прыватнасці) відавочна згублена. Ці варта па-

Крыху пра важкасць "верставых слупоў"

айчынных школы графікі і плакатнага майстэрства, дызайну ды нават пастаяннага экспазіцыя аўтографу знакамітых беларусаў! Я ўжо не кажу пра Музей традыцыйных рамёстваў, пра які не першы год гавораць у Саюзе майстроў народнай творчасці. І хіба не годная айчынная музыка паўна-вартаснага інтэрактыўнага музея, які б нязменна "гучаў" творами слынных нашых кампазітараў розных часоў, прадстаўляў багацце інструментарыя, сведчыў бы пра тое, што айчыны музычны працэс мае не толькі мінуўшчыну, але і дзень сённяшні. І заўтрашні.

Дарэчы, гатовы падыскупаваць з тымі, хто не пэўны ў матэрыяльным прыбытку ад дзейнасці прынамсі некаторых з названых мной пакуль што гіпатэтычных устаноў. Спадзяюся, усё ж галоўнае слова тут "пакуль". Бо "верставыя слупы" ставіць усё адно давядзецца — раней ці пазней. І ў канкрэтным часавым адмежку таксама пытанне: проста гэта будзе рабіцца ці, як тое часта бывае, з праявамі "геройства" ў плане пошуку матэрыяла для экспанавання. Зусім непатрэбны тая праява, калі падыходзіць да справы своечасова...

Фрагменты матэрыялаў з дзённікаў Ігара Паліводы чытайце на старонцы 15.

Сітуацыя

Майскія перуны сёлета сталі сапраўднай напасцю для помнікаў драўлянага дойлідства. Навальніца, якая нахлынула ўвечары 26 мая, ушчэнт спапяліла капліцу XIX стагоддзя ў вёсцы Сіціцк на Століншчыне. Літаральна ў той самы вечар быў знішчаны і чаротавы дах гумна, размешчанага на тэрыторыі Беларускага дзяржаўнага музея народнай архітэктуры і побыту. Найбольш верагодная версія — таксама маланка.

Ілья СВІРЫН

— Следства не скончана, і таму каментарыі пакуль заўчасныя, — кажа дырэктар установы Эдуард Багдановіч. — Супрацоўнікі МНС ужо правярылі маланкаадводчы згарэлага аб'екта і прыйшлі да высновы, што працавалі яны спраўна.

Вінавата маланка?

Тое, што засталася ад капліцы ў Сіціцку (злева) і ад гумна ў Музеі народнай архітэктуры і побыту.

Але, як кажучы спецыялісты, гэта ўсё адно не выключае версіі аб маланцы — бываюць тая сітуацыі, калі ад разраду не можа ўратаваць нічога. Тым больш, у той самы вечар толькі на Міншчыне здарылася пяць пажараў з гэтай прычыны.

Спаленае гумно мела статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, аднак, па словах Эдуарда Багдановіча, у адрозненне ад бо-

льшасці экспанатаў скансена, яно не з'яўляецца аўтэнтычным: пабудову аднавілі ўжо ў 1980-я гады паводле старых фотаздымкаў. Адпаведна, калі б маланка абрала нейкі іншы з размешчаных у музеі помнікаў, страты аказаліся б больш сур'ёзнымі.

— Вядома, мы пралічвалі ўжо варыянт аднаўлення страчанага экспаната, — дадае дырэктар музея. — Але паколькі

каштарыс атрымліваецца ўнужальны — сотні мільёнаў рублёў, — то цалкам магчыма, што больш мэтазгодным будзе ўсталяваць замест яго аўтэнтычны помнік спадчыны падобнага тыпу. Аднак канчатковае рашэнне пакуль не прынята...

Фота з сайта Міністэрства надзвычайных сітуацый Рэспублікі Беларусь

Правядзенне творчага вечара — справа вельмі ганаровая, але і адказная. І даволі складаная, незалежна ад таго, хто ладзіць канцэрт: малады музыкант ці сталы музыкант. Таму хацеў бы падзяліцца некаторымі сваімі думкамі на гэты конт. Мабыць, штосьці з маіх напрацовак і разваг станецца карысным для іншых.

Асабіста я вылучыў бы тры асноўныя праблемы, якія тычацца менавіта творчага складніку, а не грошай (фінансавую аснову пакінем за дужкамі, бо і так зразумела, што без яе нічога не адбудзецца).

Першае пытанне — папраўдзе гамлетаўскае: быць вечарыне ці не быць. Лічу, аўтарскі канцэрт можна праводзіць толькі тады, калі ў цябе ёсць мінімум два хіты — тыя песні "візітоўкі", па якіх цябе пазнаюць і з якімі шчыльна звязана тваё імя. Калі такіх няма, дык ніякая колькасць новых кампазіцый не дапаможа. Не дапамогуць і "раскручаныя" імёны выканаўцаў. Бо трэба, каб песні "выцягвалі" артыстаў, прыносілі ім вядомасць ды папулярнасць, а не наадварот.

Разам з тым, кожны "сольнік" (дарэчы, як і ўсялякі канцэрт) павінен утрымліваць нейкую "разыначку", прыемную неспадзяванку, сюрпрыз. Бо іначай атрымаецца

Рыхтуючыся да ўрачыстага адкрыцця ТЮГа на роднай сцэне пасля яе абнаўлення, мы доўга шукалі той спектакль, пастаноўкай якога можна было б зрабіць гэту вельмі значную і сур'ёзную падзею яркай і запамінальнай. Выбар спыніўся на знакамітай "Сіняй птушцы" бельгійскага пісьменніка, драматурга і філосафа Марыса Метэрлінка. Прычын было многа, і тычыліся яны розных бакоў тэатральнага жыцця.

Пасля рамонтна будынка значна павялічыліся нашы магчымасці, мы атрымалі "разумную" сцэну, забяспечаную сучаснымі тэхнічнымі прыстасаваннямі. Ці ж варта "хаваць" гэта ад гледачоў? Не, хацелася як мага хутчэй апрабіраваць усё на практыцы.

Пераезд "дадому" — святая для ўсёй трупы, таму трэба было

Штогод напрыканцы мая ля помніка Максіму Багдановічу на сталічнай вуліцы, якая носіць яго імя, збіраюцца людзі з кветкамі, каб ушанаваць памяць таго, хто, пражыўшы ўсяго дваццаць пяць гадоў, стаў не толькі класікам беларускай літаратуры, але і сімвалам прыгажосці роднага слова. Ён узняў яго да высокага і магутнага гучання.

У такі ж дзень 1917 года ў сонечнай прыморскай Ялце ён пакінуў гэты свет, каб назаўсёды застацца ў памяці сваіх землякоў на радзіме. І апошнія радкі яго былі на беларускай мове, якую ён не часта чуў у сваім жыцці. Але ж ёй прысвяціў талент і пал сваёй душы. Ну а багдановічэйскі "Вянок" на доўгія гады стане скарбам для тых, хто шануе высокую паэзію, роднае слова, саму Радзіму, нарэшце. Пражыўшы большую частку жыцця па-за межамі Бацькаўшчыны, ёнце-

Юбілей: ніякага "самацёку"!

меркаванне

Алег МОЛЧАН,
кампазітар, прадзюсар

■ ...Хацеў бы адразу папярэдзіць кампазітараў і выканаўцаў: калі вам гавораць, што вы можаце рабіць усё, што пажадаеце, у рэальнасці гэта азначае, што насамрэч вы ўсё будзеце рабіць самастойна.

папроста "джэнтльменскі набор" больш ці менш вядомых песень — і нічога акрамя. Публіка тады застанецца расчараванай: яна ж ішла на гэткае "штосьці звыш".

Лепшы прыклад — зразумела, уласны. Таму дадам, што на юбілейным канцэрте "Песня мая...", які адбудзецца ў маладзечанскім Амфітэатры ў час Нацыянальнага фестывалю беларускай песні і паэзіі, Ірына Відава заспявае па-беларуску (што не ўласціва асноўнай частцы яе рэпертуару). Прагучыць і прэм'ера — "Каравель маёй краіны". Прыедзе заслужаны артыст краіны, "песняр" Анатоль Кашапа-

раў. А песні, напісаныя мной для колішніх "Песняроў", прагучаць у іншым выкананні.

Як бачым, вымалявалася другая актуальная праблема — адбор удзельнікаў вечарыны. І, адпаведна, яе драматургія, што непасрэдна вынікае з наяўнасці ці адсутнасці тых ці іншых артыстаў і калектываў. Звычайна колькасць заяўленых і рэальных удзельнікаў адрозніваецца: хтосьці захварэў, хтосьці не паспявае, у кагосьці раптоўна змяніліся планы... Да гэтага трэба быць гатовым і адразу складаць праграму з улікам магчымых змен. Бо калі канцэрт адбудаваны грамадствам, калі над ім папрацаваў рэжысёр з добрай музычнай інтуіцыяй і разуменнем законаў музычнай драматургіі, дык адсутнасць некаторых запланаваных нумароў будзе незаўважнай — быццам так і было задумана.

Нарэшце, трэцім пунктам (і адначасова адным з самых глабальных) я вылучыў бы зусім не маленькі "вазок" разнастайных тэхнічных пытанняў, якія давядзецца выра-

шаць самому нават пры наяўнасці рэжысёра канцэрта. І хацеў бы адразу папярэдзіць кампазітараў і выканаўцаў: калі вам гавораць, што вы можаце рабіць усё, што пажадаеце, у рэальнасці гэта азначае, што насамрэч вы ўсё будзеце рабіць самастойна. А менавіта — адладваць гук, святло, правяраць апаратуру, адказваць за няспраўнасці.

Што тычыцца майго выпадку, дык арганізатары — маладзечанскі Палац культуры — выяўляюць высокі прафесіяналізм, ветлівасць і сапраўды робяць усё, каб вечарына адбылася як мага лепш, за што я ім вельмі ўдзячны. Усё роўна, якія б кемлівія ды старанныя памагатыя ў вас не былі, канчатковы "якасны прадукт у прывабнай упакоўцы" патрабаваць будуць найперш ад вас, а не ад іх. Дый вам самому, безумоўна, хочацца як мага лепей прэзентаваць сваю творчасць! Значыць, на час падрыхтоўкі і правядзення канцэрта давядзецца забыцца на творчыя лунанні-летуценні, спуціцца на зямлю і пераключыцца на тэхнічныя параметры, што не церпяць прыблізнасці — толькі дакладнасць, улік і разлік. І ніякага "самацёку"! Бо іначай запланаваныя прыемныя сюрпрызы "змадулююць" у непрыемныя.

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Тэатральнае шчасце — побач

меркаванне

Уладзімір САВІЦКІ,
мастацкі кіраўнік Беларускага рэспубліканскага тэатра юнага гледача

знайсці спектакль, у якім удзельнічалі б практычна ўсе артысты. Ці ж можна для такой падзеі ставіць спектакль на камерны склад, "забыўшыся" на астатніх? Нарэшце, Метэрлінк — гэта папраўдзе сур'ёзная літаратура, вартая таго, каб увасобіць яе для сучасных дзяцей і падлеткаў.

Вядома, былі хваляванні. Ці ўспрыме публіка такі няпросты спектакль? Бо апошнім часам, працуючы на непрыстасаванай сцэне, тэатр быў вымушаны абмяжоўвацца сціплым "маленькім" рэпертуарам, схіляюцца да простых казак, камедыяных пастановак. Але і трупа, і публіка вытрымалі выпрабаванне "Сіняй птушкай". Трэба было ба-

чыць, як горача прымалі юныя гледачы нашу прэм'еру, як слухалі, разумелі, рэагавалі на кожны інтэрактыўны момант, уключаючыся і ў гульні, і ў роздум.

Зразумела, давялося шмат чаго ў п'есе скараціць. Бо ў поўным выглядзе яе можна ставіць ажно на сем вечароў, якія ішлі б запар. Толькі хто з публікі пагодзіцца на такі эксперымент? Часы змяніліся, іншым стала і часовае ўспрыманне. Таму тэкст трэба было зрабіць ёмістым, пругкім, але пакінуць у ім галоўную думку аўтара. А тая вельмі простая і зразумелая: наша шчасце — побач. Мы ўсе ўзаемазвязаны, усе — у адной "клетцы". Шчасце ж у нейкіх іншых "светах" —

прывіднае, падманнае, уяўнае. Я даўно заўважыў: чым больш простая думка, тым больш геніяльны аўтар, тым больш таленавіты ды адметны твор.

Публіка ў нас спецыфічная, яе трэба не адно забяўляць, але і навучаць. Як зрабіць гэтыя два працэсы непарыўна знітаванымі? Найперш зразумець, што тэатр — "цацка" дарагая і таннай быць не можа. У той жа "Сіняй птушцы" ўсё адразу вабіць папраўдзе прыгожае і багатае сцэнічнае ўбранне. Так і павінна быць! Спектаклі для дзяцей трэба рабіць разнапланавымі, але заўсёды маляўнічымі, каб тэатр асацыяваўся са святам, а ўражанні ад яго заставаліся на ўсё жыццё. На тэатр трэба выдаткоўваць немалыя грошы — каб дзецям навучыліся думаць. Бо калі не мы гэта зробім, дык хто ж?..

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Не толькі на імпрэзах

ТЭКСТ

Навум ГАЛЬПЯРОВІЧ,
паэт, дырэктар Дырэкцыі замежнага вясчання Беларускага радыё

■ І так хочацца, каб мастацкае слова волатаў нашай культуры часцей было з намі не толькі на школьных уроках, урачыстых імпрэзах, а ішло з намі ў паўсядзённым жыцці праз радыё і тэлебачанне, друкаваныя СМІ і Інтэрнэт.

шыўся словам свайго народа, песціў яго, уключаючы ў кантэкст сусветнай культуры.

Паэт імкнуўся да таго, каб узабагаціць беларускую літаратуру набыткамі сусветнай. І так сталася, што менавіта гэтымі днямі ў Мінску прайшоў міжнародны

кангрэс беларусістаў — вучоных, пісьменнікаў, людзей з розных краін, якія прысвяцілі сябе беларускаму слову. Сярод іх англічане і немцы, палякі і рускія, венгры і чэхі, прадстаўнікі беларускіх дыяспар за мяжой, для каго беларуская мова — не проста сродак зносіна, а прадмет вывучэння, крыніцы ведаў і натхнення.

Кангрэсы беларусістаў праводзяцца з 1991 года грамадскім аб'яднаннем "Міжнародная асацыяцыя беларусістаў", чый сузаснавальнік — і Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь. А рэгулярнае правядзенне кангрэсаў, па сведчанні іх арганізатараў, заклікана садзейнічаць развіццю беларусіцкіх пошукаў у галіне гуманітарных і сацыяль-

ных навук, спрыяць выкладанню беларусказнаўчых дысцыплін за межамі Беларусі і спрашчаць міжнароднае супрацоўніцтва паміж даследчыкамі ў свеце.

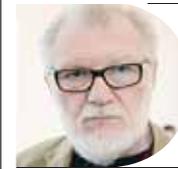
Ці не гэта прызнанне вартасці і моцы мовы, ці не гэта адзін з доказаў яе трываласці, яе значэння ў сусветным культурным працэсе? Пра гэта яшчэ раз хочацца згадаць, калі мы ўшаноўваем памяць Максіма Багдановіча, калі гучаць у душы яго пранікнёныя радкі. І так хочацца, каб мастацкае слова волатаў нашай культуры часцей было з намі не толькі на школьных уроках, урачыстых імпрэзах, а ішло з намі ў паўсядзённым жыцці праз радыё і тэлебачанне, друкаваныя СМІ і Інтэрнэт. І каб да яго часцей далучаўся голас сучасных майстроў пяра.

Нездарма існуе выраз "спачатку было слова", бо менавіта слова — аснова нашага светапогляду, нашай самаідэнтычнасці, бо менавіта з родным словам найпоўна можна адчуць сябе грамадзянінам сваёй зямлі, роднага краю.

Я з вялікай павагай стаўлюся да Беларусі, заўсёды чыстай і прыгожай. Шаную ваш народ, вельмі працалюбівы, гасцінны, добразычлівы. Апошнім часам мне пашчасціла зняцца ў двух беларускіх фільмах: спачатку гэта была стужка "Белья Росы. Вяртанне", потым — "Салодкае развітанне Веры".

З любоўю і каханнем

меркаванне

Ёзас БУДРАЙЦІС,
народны артыст Літвы

Абодва фільмы рабіліся адным і тым жа рэжысёрам — Аляксандрай Бутар, таму ніякіх праблем асабіста ў мяне не ўзнікала. Працаваць было лёгка: ужо пад час здымак першага фільма ўсталявалася поўнае ўзаемазвязанне, былі вядомыя творчыя схільнасці маладога рэжысёра, яе патрабаванні да акцёраў і ўсёй паставачнай групы.

Не склала асаблівай цяжкасці і пераўвасабленне ў "сапраўднага" — як у вас гавораць, "шчырага" беларуса. Мне ўвогуле здаецца, што беларусы і літоўцы насамрэч куды больш блізкія народы, чым гэта можа камусьці падацца. Так, у нас розная мова — і гэта цалкам натуральна. Але нас звязваюць стагоддзі агульнага гістарычнага мінулага. Дый сам характар, псіхалагічны тып літоўцаў і беларусаў, усе тыя рысы, што вылучаюць нас сярод іншых народаў свету, вельмі падобныя. Гэта найперш нейкая асабліва любоў да зямлі. Не проста велізарная працаздольнасць, руплівасць у земляробстве, але і абагаўленне яе жыватворнай сілы. Можна, менавіта таму і беларусы і літоўцы такія спакойныя? "Памяркоўныя", як у вас гавораць. Але гэта не заспакаенне — хутчэй мудрасць. Уменне ўспрымаць жыццёвыя абставіны такімі, як яны ёсць. Ставіцца да ўсяго сур'ёзна. Дзейнічаць, сыходзячы з рэ-

■ ...Беларусы і літоўцы насамрэч куды больш блізкія народы, чым гэта можа камусьці падацца. Нас звязваюць стагоддзі агульнага гістарычнага мінулага. Дый сам характар, псіхалагічны тып літоўцаў і беларусаў, усе тыя рысы, што вылучаюць нас сярод іншых народаў свету, вельмі падобныя.

альных, а не ўяўных умоў. Прымаць рашэнні не спантанна, а ўзважана.

Кожны з нас у той ці іншы момант апынаецца перад жыццёвым выбарам: паступіць так ці інакш. Гэта філасофія жыцця. Узнікаюць такія сітуацыі і ў маіх кіна- і тэатральных герояў. Але неяк перайначваць сябе, рабіць штосьці на суперак сабе самому ў тых жа згаданых фільмах мне не даводзілася. Ці, можа, гэта рэжысёр пераканала мяне, што я паступіў бы гэтак жа?

Але ў тым і справа, што кіно, як і ўсялякае мастацтва, якім бы ярка нацыянальным па духу яно ні было, узнімае вечныя тэмы. Тое ж "Салодкае развітанне Веры" — пра каханне. Без яго чалавек не жыве. Калі ў кагосьці няма любові ў сэрцы, мне папроста шкада гэтага чалавека...

Занатавала Надзея БУНЦЭВІЧ

Аляксандра ГЕРАСИМЕНЯ, двухразовая ўладальніца сярэбрых медалёў Алімпіяды ў Лондане, чэмпіёнка свету і Еўропы па плаванні, працягвае здзіўляць не толькі ў спорце. Яна таксама актыўна займаецца грамадскай дзейнасцю, дапамагае юным спартсменам. Ды не толькі. Яе цікавяць культура, гісторыя, мова, літаратура, мастацтва Беларусі. І Аляксандра імкнецца зрабіць уласны ўнёсак у развіццё айчынай культуры, прысвячаючы гэтай ідэі новыя праекты. Апошняя на сёння рэалізаваная задумка — фэст "Мова Суп".

— На што, у такім разе, на самарэч здольная культура?

— Культура ўплывае на чалавека не фізічна, а маральна. Калі ж ты грамадскі чалавек — пакажы добры прыклад. Ты павінен быць культурным, маральным, бо на цябе глядзіць, арыентуецца пэўная колькасць людзей. Спартсмен, да ўсяго, яшчэ і дыпламат: мы часцяком маем зносіны з прадстаўнікамі іншых дзяржаў, і па нас мяркуюць пра краіну. Таму ты павінен прадстаўляць радзіму годна і адпаведна выглядаць. Не толькі, скажам, на воднай дарожцы ці на футбольным полі, але і ўсюды, дзе бываеш: на прыёмах, на прэс-канферэнцыях і гэтак далей. Як правіла, пры такіх стасунках пытаюцца пра мову, просяць штосьці сказаць па-беларуску, цікавяцца нашай гісторыяй, трады-

на вадзе. Ужо значна пазней мне патэлефанаваў школьны сябар і прапанаваў пайсці ў басейн. А там набіралі дзяцей у секцыю. Я вырашыла запісацца. Гэта, з другога класа, я і далучылася да плавання, да спорту наогул: у нас былі такія прадмет у школе. Не магу сказаць, што плаваць на той момант магла надта добра — хутчэй, трымалася на вадзе.

Паколькі ў мяне спартыўная сям'я (як кажуць, "тата, мама, я"), то калі мне было паўтара года, тата спрабаваў вызначыць мае здольнасці: рабіў замеры па скачках у даўжыню, бегу, мы ў ванне затрымкі дыхання практыкавалі. Відаць, каб не пачала займацца плаваннем, мяне прыцягнулі б да заняткаў лёгкай атлетыкай. Ну а з фізкультурай, са спортам я знаёмая з самага ранняга дзяцінства.

танчыла пад музыку дома перад люстэркам. Таксама захаплялася і мантажом фільмаў на камп'ютары, рабіла міні-замалёўкі, фатаграфавала. Але і гэта мінула. Увогуле, я хутка "астываю", пачынаю нешта новае рабіць.

— Але ж плаванне не надакучыла...

— Я адносна позна прыйшла ў спорт — у дзесяць з паловай, а раўеснікі ў секцыі ўжо год займаліся. Першы час даводзілася, шчыра кажучы, няпроста, хаця ў мяне нібыта ўсё атрымлівалася. Але ўменне паступова прыходзіла, няхай і не так хутка, як хацелася б. Самым крыўдным было тое, што на спаборніцтвы мяне не бралі, таму што была слабейшай за астатніх. Сяброўка, з'язджаючы на чарговы турнір, мяне тады, па плячы пляскаючы, падбадзёрвала: "Нічога, Саша, не хвалюйся, ты таксама калі-небудзь паедзеш!". Я сабе пасля казала: "Я таксама хачу! Я паеду на спаборніцтвы!". І натуральным чынам вынік дасягаўся. Мне падабалася тое, чым займаюся. Калі пасля трэніровак моцна стамлялася, сама сабе прамаўляла: "Сёння ты зрабіла ўсё, што магла!". І стомленасць становілася пасля больш прыемная: усведамляла, што выклалася "на ўсе сто".

— У плаванні спартсмены пераадоўваюць вялікія нагрукі...

— І яны ўзрасталі па меры таго, як мы сталелі. Плаванне вельмі рознабаковы від спорту, дзе здзейнічаны ўсе групы цяжкі — ад макуўкі да кончыкаў пальцаў ног. Адпаведна, ён гарманічна развівае чалавека. Усім рэкамендую займацца плаваннем нават не як спортам, а як самай аптымальнай фізкультурай, загартоўкай, добрай ранішняй зарадкай або вячэрняй разгрузкай: вада забірае негатыву, дапамагае памедытаваць. А таксама плаванне — занятка для тых, хто мае нейкія амбіцыі, жаданні.

— А калі ўдзельнічаеце ў спаборніцтвах, што адчуваеце?

— Для мяне ўсе спаборніцтвы — гэта барацьба. Я на кожным імкнуса паказаць свой максімальна лепшы вынік. Калі няма моцных супернікаў, гэта рабіць больш цяжка, таму што змагаешся сам з сабой. Выступаючы на міжнародным турніры, на чэмпіянаце свету, калі я разумею, што за мною сочаць суйчыннікі, хварэюць за мяне і, адпаведна, за краіну, усведамляю вялікую адказнасць. Мясце грэе гэта пачуццё. І не хочацца "падкачаць". У гэты момант ты гатовы паказаць максімальны вынік. Я ўсведамляю, як шмат людзей за спінай — адчуваю тое, — і гэта надае мне сіл.

Наталія БАДЗІЛОЎСКАЯ

Воля. Вікторыі. Аляксандра

Аляксандра Герасіменя. / Фота з сайта www.ont.by

Чэмпіёнка пра культуру і пра тое, як дбаць пра станойчы імідж Беларусі за мяжой

цыямі, кухняй. Я адказваю на такія пытанні з веданнем таго, пра што ідзе гаворка, бо усведамляю, што маю адказнасць годна прадстаўляць сваю Беларусь.

— Аляксандра, а як вы лічыце, у чым вытокі вашай цікавасці да беларускага?

— Напэўна пасля дзіцячых вандровак усёй сям'ёй да дзядулі і бабулі ў вёску з прыгожай назвай Любча (Ганцавічына) і выявіўся інтарэс да сваіх каранёў, да народных традыцый. Карацей, тое з маленства вызначылася. Мясце, дарэчы, ужо тады цікавіла, адкуль пайшло маё прозвішча, хто мае продкі. Як я высветліла, Герасіменя — прозвішча беларускае. А тады пачала вывучаць гісторыю, культуру сваёй краіны. Разам з тым, з дзяцінства любіла ваду — азёры, рэчкі. У той жа вёсцы дзецям хацелася купацца, а дзядуля казаў: "Купацца нельга! Усё! Кропка!". Я запыталася: "А ножкі памачыць можна?". "Ножкі можна", — пагадзіўся дзядуля. Я пабегла на рэчку, мачу ногі, які дамаўляліся, раптам спатыкаюся — і па пояс у вадзе... Дзядуля, пагледзеўшы на мой піруэт, прамовіў: "Ай, ідзіце ўжо плавайце ўсё!".

— Дарэчы, а як вы сталі спартсменкай?

— Відаць, наканаванне. У дзяцінстве мяне не пусквалі на водную горку (хаця старэйшай сястры дазвалялі), бо я праходзіла праз надзіманы круг, не затрымліваючыся ў ім: такая "тонкая" была. І бацькі з гэтай нагоды асцерагаліся: дзіця ж не ўмее трымацца

— А каб не сталі яркай асобай у спорце, чым маглі б займацца? Падзеце, у культуры дакладна знайшлі б сябе...

— Я, дарэчы, наведвала шмат розных гуртоўкі: маляванне, выпальванне, танцы... Але наўрад ці стала б мастачкай: у мяне атрымліваецца нядрэнна змаляваць нешта, але самой прыдумляць — складана. Цягам пяці гадоў заняткаў бальнымі танцамі я задавальняла прагу рабіць нешта энергічнае, мне патрэбен быў рух, перамяшчэнне, стасункі. І, дарэчы, калі скончыла клас танца, нават засумавала: яшчэ нейкі час

ф о т а ф а к т

Акадэмія ў Палацы

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў адзначае свой 70-гадовы юбілей маштабнай выстаўкай — на тры паверхі — у сталічным Палацы мастацтва. Падрабязна пра тэндэнцыі і плыні сённяшняй творчасці ў гэтай спыннай ВНУ — у наступных нумарах "К". Дарэчы, сапраўды шматлюдна аказалася ў зале, дзе экспанавалася скульптура. Пра гэта і сведчыць фотафакт "К".

Фота Пётры ВАСІЛЕЎСКАГА

Паралелі: Расія

У маі па ініцыятыве Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў, Томскага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта і Нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Томскай вобласці Расіі адбылася Міжнародная навукова-практычная канферэнцыя "Захаванне славянскай гісторыка-культурнай спадчыны: вопыт, праблемы і перспектывы".

Вопыт сумоўя

Ідэя сустрэчы нарадзілася пад час візіту кіраўніка беларускай дыяспары Томскай вобласці Любові Адаскевіч на леташні, другі па ліку, Фестываль мастацтваў беларусаў свету. У выніку, ініцыятыва знайшла прытулак на кафедры сусветнай гісторыі названага томскага ўніверсітэта. Вынік — мерапрыемства, якое аб'яднала больш як паўсотні навукоўцаў, што вывучаюць славянскія культуры ў гістарычным, культуралагічным, філалагічным і філасофскім аспектах. Геаграфія ўдзельнікаў: Томск, Мінск, Навасібірск, Барнаул, Кемерава, Северск, Марыупаль, Уроцлаў, Ерэван... Беларусь прадстаўляў аўтар гэтых радкоў, а, да прыкладу, сярод прадстаўнікоў Польшчы — колішні Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол гэтай краіны ў Беларусі Марыуш Машкевіч.

Праблемнае поле канферэнцыі акрэслівалася, сярод іншага, вопытам адраджэння і захавання гісторыка-культурнай спадчыны славян, асабліваціма яе рэпрэзентацыі і трансляцыі ва ўмовах глабалізацыі. Вучоныя цікавіла гістарычная дынаміка культур, функцыянаванне дыяспар славянскіх народаў у сучасным свеце, праблемы захавання нацыянальнай ідэнтычнасці, міжкультурны дыялог і парадыгма міжкультурных камунікацый. Адпаведна, тэматыка дакладаў распасціралася ад разгляду феномена славянскай кнігі, праблем трансляцыі песеннага фальклора перасяленцаў да ролі грамадзянскіх ініцыятыў у захаванні традыцыйнай славянскай культуры, значэнні сацыяльных сетак у яе папулярызацыі...

Працу ў даследаванні названых кірункаў праводзіць гісторыка-філалагічны факультэт Томскага педагогічнага ўніверсітэта. Да прыкладу, тут працуе Цэнтр рускай і польскай моў — прадстаўніцтва Вроцлаўскага ўніверсітэта. І студэнты, якія засвоілі праграму адпаведнай лінгвістычнай падрыхтоўкі, маюць магчымасць стажыравацца або працягнуць навучанне ў Польшчы па магістарскай праграме двойных дыпламаў "Лінгвакультуралогія". Праводзяцца тут і выязныя археалагічныя, фальклорныя і дыялекталагічныя практыкі ў розных рэгіёнах Расіі. Ну а паміж факультэтам культуралогіі і сацыякультурнай дзейнасці Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў ды гісторыка-філалагічным факультэтам ТДПУ падпісаны Мемарандум аб супрацоўніцтве.

Праграма ўключала наведванне гістарычных мясцін і ўстаноў культуры. Адна з такіх — першы Музей славянскай міфалогіі, які вядучыя спецыялісты ў сферы музеезнаўства называюць месцам павышэння кваліфікацыі экскурсаводаў. Наведвальнікі адрэа прасякаюцца актуальнымі ідэямі музейнай педагогікі, інтэрактыўнага падыходу да працы з гасцямі ўстановы.

Павел САПОЦЬКА, выкладчык кафедры міжкультурных камунікацый БДУКІМ

Паветраная музыка

Парадаксальная рэч: пры ўсім тым, што ў краіне хапае адораных, годна падрыхтаваных музыкантаў, амаль абсалютная большасць калектываў папулярнай музыкі ўяўляе з сябе больш-менш удалыя копіі сваіх заходніх калег. У такой сітуацыі прыходзіць да несучышальнай высновы адносна таго, чаму айчыныя групы не ў стане скласці канкурэнцыю на хоць бы еўрапейскім музычным рынку. Бо найбольш істотнае, што адсутнічае ў іх творчасці, — гэта арыгінальная, дакладна вызначаная і дасканала ўвасобленая аўтарская ідэя. Тое, што безумоўна прысутнічае ў творчасці трыа "Port Mone".

Дзмітрый ПАДБЯРЭЗСКИ

Група гэта ўтварылася 10 гадоў таму як квартэт, у якім лідзіруючымі інструментамі выступалі акардэон і флейта. Аднак хутка флейтыст пакінуў калектыв, і "Port Mone" пачалі намацаваць уласную музычную стылістыку. На цяперашні час іх музыку немагчыма паставіць на нейкую адну палічку, прымацаваць да яе нейкі адназначны цэтлік. Ужо хоць бы таму, што ў выніку спалучэння многіх складнікаў удзельнікі калектыву вынайшлі ўласную музычную мову, з дапамогай якой яны вядуць шчырую, пранікнёную гаворку са сваімі слухачамі. У музыцы "Port Mone" можна пачуць і элементы этнікі, і безумоўныя ўплывы world-мюзік, і элементы імправізацыі, характэрныя для інструментальнага джаза. Дарэчы, дзякуючы прысутнасці апошняга "Port Mone" выступілі ўжо на шэрагу менавіта джазавых фестываляў, хоць, канешне ж, да прадстаўнікоў джазавага цэху адназначна іх аднесці немагчыма. Бясспрэчна адно: выканальніцкі ўзровень музыкантаў і індывідуальнасць творчага выказвання калектыву як аднаго цэлага плюс, я б сказаў, універсальнасць іх музыкі дазваляюць "Port Mone" пераканаўча прысутнічаць на сцэнах самых розных фестываляў, галоўная мэта якіх паказаць творчасць ансамбляў вельмі высокага мастацкага ўзроўню.

Я асабіста не распытваў музыкантаў адносна таго, што яны імкнуцца закладаць ва ўласную творчасць і якім чынам прыйшлі менавіта да такой стылістыкі. Яно, магчыма, і не надта патрэбна. Куды больш істотна тое, што музыка "Port Mone" безумоўна надзвычай актыўна і паспяхова ўплывае на свядомасць і эмоцыі слухачоў. Бо яна вельмі маляўнічая, вобразная і цалкам паспяхова можа быць выкарыстана, скажам, для патрэб кінематографа. І не толькі: "Port Mone" ўжо суправоджалі спектаклі айчынных трупы "Skvo's Dance Company". Музыканты адкрытыя і для іншых эксперымантаў. Дастаткова згадаць сумесны запіс праграмы і гастрольныя туры з украінскім фольк-гуртом "ДахаБраха". Лідар трыа акардэаніст Аляксей Варсоба паўдзельнічаў у студыйным праекце "New Image Orchestra" разам з Андрэем Жукавым (запіс, электронныя эфекты) і Ірэнай Катвіцкай (вакал). Неўзабаве ён жа прадставіць новую праграму з Ірэнай...

Вось назваў Аляксея лідарам трыа і раптам задумаўся: а ці дакладна гэта? Бадай што не. Бо ў калектывах падобнай інтэрацыі і арганізацыі відавочных лідараў, відаць, не бывае. Хоць бы таму, што тут няма такой завядзёнкі, калі ўвесь калектыв працуе на нейкага аднаго выканаўцу. "Port Mone" дэманструе менавіта такое ўзаема-

дзеянне, якое ўласцівае найперш для джазавай музыкі, дзе ўсе ўдзельнікі калектыву працуюць адзін на аднаго. Пры гэтым кожны з трох можа альбо падтрымліваць рытмічную арганізаванасць той ці іншай п'есы, альбо саліраваць у ёй, не зважаючы, ці здольны на тое інструмент. Вось і атрымліваецца, што бас-гітара Аляксея Ванчука пры некаторым ужыванні апрацоўкі гучаць часам проста вядзе рэй на фоне сціплай падтрымкі акардэона, а філасофская перкусія Сяргея Краўчанкі можа смела саліраваць у той момант, калі ягоныя калегі проста слухаюць тое, што яму неабходна выказаць. Музыканты ўмела аперыруюць тэмпамі, тэм-

постсавецкай прасторы ўстойлівы вобраз сучаснай беларускай музыкі, гэта трыа выглядае неяк адасоблена.

Ілья СВІРЫН

Падобна на тое, што гурт наўмысна адмаўляецца ад усіх вербальных канцэптаў і прывязак да тых ці іншых сэнсавых кантэкстаў. Назвы кампазіцый — падкрэслена лаканічныя, і ніякіх тлумачэнняў музыканты не даюць. Шоу? Адсутнічае як такое. Імідж? Які імідж? Цягам мінскага канцэрта лідар "Port Mone" Аляксей Варсоба прамовіў хіба некалькі слоў, і было гэ-

Май музычны прайшоў пад знакам і гэтага незвычайнага канцэрта. Гаворка пра выступленне беларускага інструментальнага трыа "Port Mone" ў сталічнай Канцэртнай зале "Верхні горад". Паколькі ў культурнай прасторы названы ансамбль стаў аб'ектам павышанай увагі, мы вырашылі прысвяціць сённяшні выхад рубрыкі "Дэталёны разгляд" названай падзеі. Да ўсяго, музыканты прыцягнулі ўвагу цягам апошняга паўгоддзя неаднойчы. Пра гэта — у рэцэнзіях нашых аўтараў.

Зазірнулі ў "Port Mone"

Запіс альбома "Thou" трыа зробілі ў лесе. / Фота прадастаўлена гуртом

Трое пра трох: пра канцэртную версію "Альбома года"

брамі, здольныя ствараць як ледзь не рокавай энергетыкі п'есы, так і празрыстыя, акварэльныя эцюды, якія бязважка плывуць недзе пад столлю канцэртных залаў.

Падпісаная нядаўна дамова "Port Mone" з аўтарытэтным канцэртным агенцтвам "Charmenko" выводзіць нашых музыкантаў на прынцыпова новы ўзровень іх творчасці. Раней яны самі шукалі магчымасць паказацца на сцэнах розных краін. Цяпер іх справамі прафесійна будуць займацца адмыслоўцы ў гэтай галіне, а музыкантам "Port Mone" застаецца адно і самае неабходнае: ствараць надалей тую сваю музыку, якая безумоўна ўражае і запамінаецца.

Проста музыка

Гурт "Port Mone" амаль не падуладны класіфікацыі. Нават на фоне іншых праектаў "абоймы Папы Бо", якія арганічна ды вынаходліва спалучаюць усё, што заўгодна (рок, джаз, кабарэ, дыска...), стварыўшы тым самым на

та нешта кшталту "Дзякуй вялікі!". Гурт грае музыку ні пра што — проста музыка як цалкам самадастатковая стыхія. І сваім талентам ён даводзіць, што "проста музыка" не толькі мае права на існаванне — яна здольная ўзрушаць да глыбіні душы.

Феномен "Port Mone" патлумачыць няпроста — асабліва ў наш час, калі "безыдэйная" інструментальная музыка падаецца нечым анахранічным. Тым больш, удзельнікаў гурта наўрад ці можна назваць віртуозамі: яны "бярэць" зусім не выкшталцонай тэхнікай. Урэшце, і творчасць "Port Mone" не вызначаецца асаблівай складанасцю. Атмасферная, аструктурная, прасякнутая непадуладнымі вытлумачэнню эмоцыямі, яна патрабуе таго, ад чаго публіку паспяхова адвучваюць вытворцы фонавых гукаў — услухоўвання.

такім даволі "прыстасаваным" месцы але... яны ўжо тады марылі сыграць у культывым будынку. Выбіраць асабліва не даводзілася — выступы "Port Mone" здаваліся справай, з камерцыйнага пункту гледжання сумнеўнай, нягледзячы нават на стабільны поспех гурта за мяжой. Колькасць слухачоў на тэрасе вымяралася дзясяткамі.

І вось, праз год гэтая мара ўвасобілася. Канцэртная зала "Верхні горад", якая з'яўляецца архітэктурнай рэплікай знакамітай Свята-Духавай царквы — пэўна, найлепшае месца для правядзення такіх імпрэз. Квітка каштавалі нятанна, але вольных месцаў не было — нават пяталіся ля ўваходу лішні.

І тут варта прыгадаць кароткую гісторыю канцэрта. Паколькі адмоўны ўплыў мас-медыя на фармаванне музычных густаў публікі наўрад ці хто будзе адмаўляць,

кожны адваротны прыклад вымагае асаблівай увагі. І аншлагавы канцэрт зусім "нефарматнага" калектыву — акурат той выпадак.

Нечакана для ўсіх, "Port Mone" стаў абсалютным фаварытам бадай самай кваліфікаванай і выразнай музычнай прэміі Беларусі, якую ўручае партал "Expert.by" па меркаванні тых самых экспертаў — крытыкаў і журналістаў (эразумела ж, зусім не ананімных, як гэта часам здараецца ў Сеціве). І вось, аўтарытэтнае журы адсунула ў бок ключавыя фігуры айчынага рок- і поп-майнстрыму, якія збіраюць ледзьве не стадыёны, аддаўшы перавагу тым, пра існаванне каго "паспаліты люд" нават і не здагадваўся: маладому гурту "TonqHod", які адрадыі зусім, здавалася б, атавістычны арт-рок, і нашым героям.

Сам факт ужо варты ўвагі — без сумневу, экспертная і медыйная супольнасць павінна быць свайго кшталту амартызатарам паміж мастацтвам і бязлітасным рынкам. Але адным узнагароджаннем справа не скончылася. Матэрыяльны складнік прэміі роўны нулю, аднак пераможцу абяцаюць інфармацыйную падтрымку канцэрта. Слова было стрымана: хвалоўдалося ўзняць... І як вынік — поўная зала. Вельмі прыемна, калі добрыя канцэрты яшчэ і запатрабаваныя — што, на жаль, здараецца ў нас далёка не заўсёды.

Музыка "з лесу"

Канцэрт "Port Mone" ў зале "Верхні горад" стаўся знакавай падзеяй культурнага жыцця сталіцы. Бо колькі ні выпускалася б запісаў (а новы кампакт "Thou" гэтага гурта, на думку некаторых крытыкаў, стаўся альбомам года), жывое выкананне заўсёды надае ўспрымання адценне творчага адкрыцця.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Раптам зазьяла новымі гранямі сама назва гурта. Сапраўды, у словазлучэнні "Port Mone" так і хочацца пачуць не толькі згадкі пра грошы, пакладзеныя ў кішэню ці, з інтэлігентнай вытанчасцю, у "партманэ", але і прозвішчы двух знакамітых мастакоў-імпрэсіяністаў — Клода Манэ і Эдуарда Манэ. Ну і хай у французскім арыгінале яны пішуцца зусім іначай! У рускамоўнай версіі гульня слоў скіроўвае нас да Клода. Але па-беларуску, калі абодва пішуцца праз "а", мастакі быццам "ўраўнаважваюцца", бо на першы план выступаюць не адрозныя рысы іх творчасці, а тое, што іх злучае — імпрэсіянізм. Першая ж частка назвы — Port — так і вядзе да караблёў, рамантычных ветразяў і, галоўнае, да разумення гэтага слова як прыстанішча, дзе можна адпачыць пасля бураў-ураганаў. Так што назву гэтага інструментальнага трыа мы і раней падсвядома "перакладалі" як гэтка "адпачынак з імпрэсіянізмам" (на што, пэўна, разлічвалі і самі музыканты). Але на гэты раз шляхі ў бок выяўленчага мастацтва вялі, як ні дзіўна, акурат да Казіміра Малевіча з яго супрэматызмам.

Заканчэнне артыкула — на старонцы 12.

ТЭКСТЫ

Дзмітрый ПАДБЯРЭЗСКИ, намеснік галоўнага рэдактара часопіса "Мастацтва", музычны крытык

Ілья СВІРЫН, рэдактар аддзела "К", літаратар

Надзея БУНЦЭВІЧ, рэдактар аддзела "К", музыказнаўца

Зварот
 “Добры дзень! Гэта праект “Архіў сведкі вайны”, які прадстаўляе Беларусь на 56-м біенале. Перад вамі — архіў, заснаваны на фатаграфіях Першай сусветнай вайны. Ён складаецца з калекцыі сямі беларускіх музеяў і адной прыватнай. Фота зроблены на Беларусі. Ёс аўтары — неспасадныя ўдзельнікі Першай сусветнай, вайскоўцы з расійскай і нямецкай арміяй”. Такія “уводзіны” ў праект даводзілася паўтарыць на дзень дзясяткі разоў. Сутрэчна на ўваходзе, уручэнне сертыфікату “Архіва сведкі вайны”, прадстаўленне праекта. Дадаю: “Мы прапануоўваем глядзець фатаграфіі архіва, выбраць з іх адну, якая закране вас асабіста, і пакінуць вашу рэакцыю на адмысловым бланку”.

На паперы — пазначаны фармат узаемадзеяння. Імя, электронны адрас, нумар абранай фатаграфіі, дата і варыянты: намалюйце вашы ўражанні, напишыце вашу рэакцыю. “А маляваць абавязкова?” — пытаюцца стараньня наведвальнікі. Шчыра кажучы, калі б адказвала “абавязкова” — малявалі б, відаць, амаль усё. Але я кажу: “Як вам зручна”. “А абавязкова пісаць па-англійску? (На гэтай мове кантактавала амаль з усімі публікай павільёна. — **Д.А.**), — перапытвае той ці іншы візіёр. “Не абавязкова”, — кажу, але лаўлю сябе на думцы, што каб сказала “толькі так” — пісалі б.

Публіка
 Ужо з першага дня пераконваецца ў тым, што Венецыянскае біенале невыпадкова мае 120-гадовую гісторыю. Ад 15 гадоў да 79, ад Аўстраліі да Канады — публіка ўсёх узростаў і нацыяў едзе ў Венецыю глядзець сучаснае мастацтва таму, што ім гэта цікава. Пакуль у шырокіх колах Беларусі толькі прывычэйваюцца да самога паняцця contemporary art, гледачы (art-seeings) з усяго свету не шкадуць свайго часу і грошай, каб пакінуць іх тут — на венецыянскіх выставках. Уласна, абмеркаванне нацыянальных павільёнаў тут накітавалі абмеркавання доўгачаканай прэм’еры

Экссклюзіў “К”
Найменшая колькасць — 13 чалавек у дзень. У першы ж — блізу трыццаці. Калі змянілася надвор’е і пайшлі дажджы, даўлося перавесці дыханне з колькасцю ў прыкладна, 20 наведванняў. Каб не забыцца на пэўныя цікавосткі і назіранні, запісала на дыктафон. Прычым у першы ж дзень даўлося ўзяць інтэр’ю ў прыхільніка Венецыянскага біенале з дзесяцігадовым стажам...
Дзес’яць дзён у якасці медыятара праекта “Архіў сведкі вайны”, які прадстаўляе Беларусь на Венецыянскім біенале сёння, — гэта дзес’яць дзён найкаштоўнага досведу, што прачынілі мне дзверы ў свет аднаго з найстарэйшых форумоў сучаснага мастацтва ў свеце. Больш дакладна, ён дазволіў мне убачыць публіку гэтай падзеі — з блізкай дыстанцыі, як чалавек, што знаходзіцца ўнутры праекта, і з ёй, публікай, мае стасункі кожны дзень.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ, Мінск — Венецыя — Мінск / Фота аўтара

Архіў сведкі біенале

Від з акна Нацыянальнага павільёна Беларусі.

ў Канах. “Што вы скажаце пра павільён Арменіі?”, — пытаюцца ў мяне як у “свайго чалавека”. “Увесь час тут — разводжу рукамі. — Мае рабочыя дні супадаюць з днямі працы асноўных пляцовак”. “Усё ж наспраўды візіёрка ўважліва разглядае фотаздымкі архіваў, пакідаюць наведвальнікі, і, пакідаючы беларускі павільён, адзначаюць яго ў сваёй карце крыхымкам, птушчак ці кружочкам як у спісе зробленых спраў: гэты праект прегледжаны.”

“Нам не ўсё спадабалася ў Джардзіні (адна з асноўных пляцовак бі-

енале. — **Д.А.**), — ахвотна дзеляцца са мной чарговыя наведвальніцы, чароўныя лэдзі за шэсцьдзесят з Бельгіі. “Але гэта нармальна, на нашу думку. Не ўсё павіна падабацца”, — мае асноўныя візіёркі ўважліва разглядаюць фотаздымкі архіваў, пакідаюць наведвальнікі, і, пакідаючы беларускі павільён, адзначаюць яго ў сваёй карце крыхымкам, птушчак ці кружочкам як у спісе зробленых спраў: гэты праект прегледжаны.”

“Нам не ўсё спадабалася ў Джардзіні (адна з асноўных пляцовак бі-

Фота “Архіва...” і дары зроблены Беларусі Юлія Алег Раікова.

енале. — **Д.А.**), — ахвотна дзеляцца са мной чарговыя наведвальніцы, чароўныя лэдзі за шэсцьдзесят з Бельгіі. “Але гэта нармальна, на нашу думку. Не ўсё павіна падабацца”, — мае асноўныя візіёркі ўважліва разглядаюць фотаздымкі архіваў, пакідаюць наведвальнікі, і, пакідаючы беларускі павільён, адзначаюць яго ў сваёй карце крыхымкам, птушчак ці кружочкам як у спісе зробленых спраў: гэты праект прегледжаны.”

Нататкі медыятара Нацыянальнага павільёна Беларусі на 56 Венецыянскім біенале. Частка I

Біенале — гэта рытм. Усведамлена апошняга прыходзіць адразу, калі адчыняеш дзверы павільёна. Людзі ідуць адзін за адным, парамі, паасобку, з цікавасцю ўнікаючы ў новы праект. І аддаўшы належнае, яны фланіруюць далей — каб паспець убачыць усё, каб за тэрмін свайго прабывання сабраць калекцыю ўражанняў ды даць ацнку форуму.

Рэакцыя
 “А чаму Першая сусветная вайна?” — на памятку ўжо, колькі лю-

дзеі задавалі мне гэта пытанне. “Гісторыя Першай сусветнай для нашай краіны мае шмат белых старонак, — адказваю, — гэта гісторыя, якую мы толькі пачынаем вывучаць. Па-сутнасці, перад намі невядомы архіў, бо ў тэя часы нашы землі былі часткай Расійскай імперыі. Але мы — нашчадкі гэтага мінулага, якое ўплывае і на сённяшніх беларусаў”, — мае адказы не былі кароткімі. Хтосьці пытаецца эню: “Але зараз вы незалежная краіна?”. “Так, — адзначаю я, — з 1991 года”.

У залах сталічнай мастацкай галерэі “Універсітэт культуры” працуе сёмай па ліку Рэспубліканская выстаўка студэнцкай творчасці “Арт-акадэмія”. Паводле задумы арганізатараў, кожная з экспазіцый мусіла мець свой эмацыйны код, прадстаўлены адным з элементаў колеравага спектра, якому надаецца сімвалічны сэнс. Дэвіз гэтай выстаўкі — “Філетавы. Спакуса незвычайнасцю”.

Пётра ВАСІЛЕЎСЬКІ

Урэшце, я не скажу бы, што філетавы з адценнямі на выстаўцы відавочна паўне, таксама не знайшоў я сярод прадстаўленых работ чагосьці надзвычайнага. Гледач бацьчы больш-менш адпаведнае адказанню працую практыкаванню. У некаторых, праўда, адчуваецца памкненне выйсці за межы ўласна навучальнай задачы, жаданне творча самарэалізацыі — нават цікава, што з гэтых студэнтаў атрымаецца ў перспектыве.

Агульны ўзровень сведчыць пра тое, што спецыяльныя дысцыпліны ў навучальных установах, задзейнічаных у выставачным праекце, выкладаюцца добра. Калі студэнты адпаведных факультэтаў Беларусі дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтва, Інстытута сучасных ведаў імя Аляксандра Шырокава, мастацка-графічнага факультэта Віцебскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Пятра Машэрава — гэта, у ідэальных

Прызнацца, адчуўшы рытм біенале, унікаючы ў яго, стаўшы яго часткай, разумееш: часам проста неабходна ламаць такі спосаб існавання. Запавольваць рух, каб наведвальнік здолее пераклоччыць увагу і занурывацца ў архіў. Каб ён пакінуў нечаканую гісторыю.

“Першая сусветная, — распавядаю я, — гэта і тая вайна, якая змяніла карту свету, пазначыла зрух цывільзацыі. Мы працуем з ёй і таму, што з яе пачынаецца гісторыя глабальных катастроф XX стагоддзя”, — мае візавы пагаджаюцца і пачынаюць больш пільна ўтвяджацца ў вываі ў адмыслова створаных папках.

Часам чым больш укладзеш у наведвальніка, тым больш ён аддае. Таму не спыняешся тлумачыць: “Праз вашы галасы, галасы сучаснікаў, і праз мінулае мы можам казаць і пра цяперашні час”, — гапоўнае пасланне праекта многія ўпадабалі. “Архіў прамакуе нас загаварыць, каб ператварыць простага гледача ў аўтара”.

“Дзіўная рэч, але гэтыя фатаграфіі нібыта нагадваюць сямейныя альбомы”, — трапіна заўважае адна італьянка, гартаючы старонкі папак і заўважаючы яшчэ адну асаблівасць праекта. Я пашварджаю разгорнутым спіхам: “Менавіта! Бо яны зроблены ўдзельнікамі падзей, якія не разлічвалі на далейшае распаўсюджванне гэтых фота. Тэхніка не спрыяла хуткасці выбару здымка, таму тут шмат статыкі, партрэтаў на фоне, у асяродку. Адначасова падобны дыплемантызм вяртае сілу вывае, бо ён пазбаўлены візуальных штампаў, якія ўзніклі пазней, са з’яўленнем самога паняцця ваеннай журналістыкі”.

І падобныя дыскусіі прыводзяць да вынікаў. Людзі пачынаюць гаварыць. Марцін са Славакіі, да прыкладу, распавёў пра гісторыю сваёй краіны. Пачалі з Першай сусветнай, а потым дайшлі да сучаснасці: як выжываць “маленькім краінам”, будучы закладнікамі вялікіх дзяржаваў. Джузэпэ з Італіі зрабўў неверагодны малюнак фотаздымка, пакінуўшы пад ім подпіс “мой дзядуля”, распавёўшы такім чынам сваю персанальную гісторыю. Здавалася б, памятных

Фатаграфіі, якія карысталіся найбольшым выбарам аўдыторыі. Публіка гэтаксама дала ім свае назвы. Верхні здымак — “З існасцю жанчынай” (з фонду Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь). Ніжні — “З салдатамі ў процівагазах” (з фонду Спёмніскага раённага краязнаўчага музея імя І.І. Стаўбрускага).

урачыстасцей і падзей, звязаных з Першай сусветнай вайной, пачынаючы з мінулага года, у той жа Еўропе адбылося нямаля, але новы кантэст задае і новае прычытанне тэмы.

Дзве лэдзі з Іспаніі, прегледзевшы значную колькасць фота, адмовіліся пісаць ці маляваць штосьці. “Выбачайце, але для нас гэта цяжка”, — патлумачылі яны, сшышоўшы ў пэўнай стхрусе. Але і гэтак — таксама рэакцыя на праект. Ад сучаснікаў, якія, разгля-

яго аказаліся наведвальнікі з Уэльса. Хэлен і Найджал з гэтай часткі Злучанага Каралеўства Вялікабрытаніі і Паўночнай Ірландыі, напрыклад, правалі ў Архіве прыкладна паўтары годзіны. “Мы вельмі задаволены, што нам пашчасціла паглядзець усё”, — падсумавалі яны свае ўражанні. Іх зямляк, які завітаў пазней, увогуле назваў беларускі праект “самым дзіўным на Біенале”, але “вельмі крутым”. Ды паблядаў прыйсці яшчэ. Чаму? Можна прапанаваць тэрмін блізкага часу, адна з іх — фрагментарная ўключанасць пэўных краін у глабальную катастрофу. Скажам, Галандыя і Швецыя ў час Першай сусветнай захоўвалі нейтралітэ, і таму — такая цікавасць да краіны, якая на сваіх землях перажыла бежанства, ваенныя дзеянні, акупацыю.

Чулімы да ваеннай спадчыны Першай сусветнай аказаліся і мала-

■ Даведка “К”

6 мая на 56 Венецыянскім біенале адкрыўся Нацыянальны павільён Рэспублікі Беларусь. Яго прадстаўляе праект “Архіў сведкі вайны” на чале з куратарскай групай у складзе Аляксея Шынкаўкі і Вольгі Рыбчынскай. Камісар павільёна — Наталля Шаранговіч. Праект, які ў верасні мінулага года прайшоў апрацаваць у Музеі сучаснага выяўленчага мастацтва, рэалізуюцца ў Венецыі ў два этапы. Першы ўключае ўзаемадзеянне з медыятарам праекта, які ўвядзіць наведвальніка ў асяродак, прадстаўляючы архіў, збірае рэакцыі; другі — лічбавы, які базуецца на Інфармацыйнай сістэме, што, утрымліваючы ў сабе рэакцыі папярэдніх наведвальнікаў, прапануоўвае іншы рэжым інтэрактыўнай працы з гледачом. Выконваючы абавязкі медыятара праекта яшчэ ў версіі, рэалізаванай ў Мінску, аглядальнік “К” Дар’я Амяльковіч атрымала магчымасць працаваць ў Нацыянальным павільёне ў Венецыі на першым этапе ўвасаблення Архіва, збіраючы рэакцыі замежнай публікі. Сваім унікальным досведам яна і дзельціца з чытачамі “К”.

Тэатральная плошча

Чорнае адзенне маленькай сядзібы

“У маленькай сядзібе” — так называецца спектакль па п’есе польскага драматурга Станіслава Ігнація Віткевіча, прэм’ера якога адбылася ў Магілёўскім абласным драматычным тэатры.

Простая, на першы погляд, назва спектакля нясе ў сабе шматкроп’е ў філасофскім працягу і асэнсаванні. З гэтай нагоды асобнай размовы патрабуе разгляд рэжысуры як глыбокага і шматграннага бачання драматургіі. П’еса Віткевіча — своеасаблівы, адзначаныя гратэскай мовай, што ўласобію на сцэне рэжысёр-пастаноўшчы Саўлюс Варна. Як заўжды, ён праявіў яшчэ і мастацкую смеласць. Варнасу ўдалося справакаваць гледача на эмацыйнае ўспрыманне ідэі Любові як такой, без якой няма сэнсу жыцця на свеце. Спектакль пра тое, што чалавечая прырода прагне любові, але не ўмее любіць. Жыццё дзюеючых асоб на сцэне сведчыць пра выбар для іх больш важных каштоўнасцей, чым само гэта пачуццё. І калі яно ў кімсьці праяўляецца, то своеасабліва і аднолькава эгаістычна: кожны любіў дзеля сябе і толькі. Гэта і сведчаць са сцэны Васіль Голец (у ролі

Сцяна са спектакля “У маленькай сядзібе”.

бацькі Дыяпанасія Небасекі), Аляксандр Куляшоў (Калаякі Паскоўскі), Галіна Лабанок (Настася Небасек), Наталля Калакустава (Анэта Васевіч), Руслан Кушнер (Юзаэф Машейка), Дзмітрый Дуткевіч (Ігнаці Цюенні).

Любоў БАГАМ’Я, мастацтвазнаўца Марінеў

Высокай ацэнкі заслугоўвае і сцэнаграфія, цікавая ў сваёй вобразнай інтэрпрэтацыі. Яна адзначана містычным характарам, філасофскай глыбінёй, метафарычнасцю і, разам з тым, мабільнасцю. Да тонкасцей густоўнай, з пачуццём меры выкананай сцэнаграфіі часам хацелася дадаць больш трапінае супадзенне эмацыйнага, візуальнага і гукавага шэрагаў. Асабліва гэта тычылася тых момантаў, калі падкрэслівалася абуджэнне цнатлівай прыгажосці прыроды. Але чорнае адзенне задніка сцэны, якое імітуе ясныя гушчар, нават на кароткае імгненне не набывала жывыя адценні.

Затое напрыканцы дзейства сцэнаграфія Юратэ Рачынскайтэ сказала сваё важнае слова. Кульмінацыя іх стаў вобразны і гукавы шэраг афармлення, адзначаны драматычным гучаннем, якое выказвае перамогу цёмных сіл. Таму, што

ня рэжысёра і сцэнографа супраціўляецца да канца. Яна адначасова смуктуе і бунтуе крывавамі бліскавіцамі, залевамі. Але, здаецца, змяніць ужо нічога нельга. Чалавецтва ідзе да апакаліпсісу.

Вялікая ўдача, што ў рэжысёрскай мастацкай вобразе спектакля пункты гледжан-

Шчырасць, самавітасць, пошук?

У Споса. “Віцебск. Вечар”.

Ксёсія Кухарчына. “За кулісамі моры”.

Кацярына Карпюкіна. “Чартавалю”.

варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць алоўкам і пэндзлем, іншымі творчымі спецыялізацыямі — зусім не лішняе. (Пра гэта, дарчы, у мінулых нумары “К” варунках, будучыя адмыслоўцы візуальных мастацтваў, дык для астатніх дызайн, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва — дадатка да профільных прадметаў. Гэта не адпавядае рэальнасці, і тое, што яны будучы інжынеры, канструктары ці выкладчыкі працоўнага навучання някяпска будуць валодаць

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

На літару "Е"

Вось і **Крычаў**. Маленькі гарадок, памежны з Расіяй раён. Крыху здзівіў знешні выгляд крычаўскага гатэльчыка, дзе мы начавалі: галоўны і бакавыя фасады — патынкаваныя, задні ж бок — не, спрэс цагляная кладка. Пасмяяліся, згадалі колішнія пацёмкінскія вёскі...

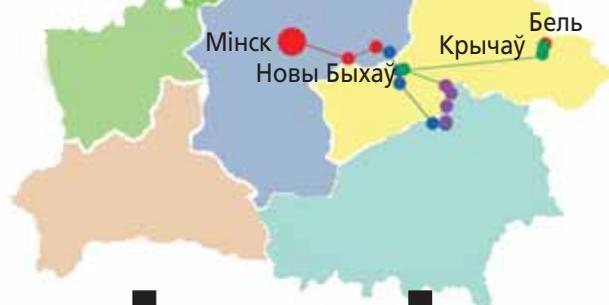
Да начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Крычаўскага райвыканкама Марыны Максімавай мы звярнуліся ўсё з тым жа пытаннем: "Якімі праектамі можаце здзівіць?" Не скажам, што адказаў было шмат. Спярша Марына Міхайлаўна паспрабавала пахваліцца святочнай акцыяй "Спасибо деду за Победу!" Справа, без сумневу, цудоўная ды знакавая, ідэя падобнай акцыі характэрная амаль для ўсёй постсавецкай прасторы. Але дэвіз праекта, думаецца, можна было прыдумаць і свой. Блізкасць да мяжы апраўданнем ці тлумачэннем не з'яўляецца. Пасля доўгай гаворкі з начальнікам аддзела абралі для сябе дзве ключавыя тэмы: музейную дзейнасць райцэнтра і сельскія філіяльныя клопаты Крычаўскай мастацкай школы. Пачнём з першай.

Палац Пацёмкіна ў Крычаве называюць музеем. Пра такое аб'яднанне марыў яшчэ першы музейны дырэктар Міхал Мельнікаў. Але шлях да гэтага быў надзвычай доўгім. Палац ў стылі класіцызму пабудаваны для князя Пацёмкіна напрыканцы XVIII стагоддзя па праекце Старава — аўтара Таўрычаскага (Таўрыйскага) палаца ў Пецярбургу. У плане забудова нагадвае літару "Е". Архітэктурны намёк на тое, што ўладальнік Крычавы Пацёмкін — фаварыт Кацярыны II. Князь быў дальнабачным: расплачу на Сожы будаўніцтва верфі і мануфактур, у першую чаргу — канатнай і ветразевай. Крычаў перастаў быць правінцыяй. Аднак неўзабаве парк і палац на 72 пакоі былі прададзены Галынскім, якія перабудавалі апошні ў стылі неаготыкі. Потым тут па чарзе былі пры-

ватная гімназія, школа-інтэрнат, што ніяк не спрыяла захаванню былой раскошы. Урэшце, тое захавала сам гмах. Рэстаўрацыя пачалася ў 1990-х, а ў 2003 годзе палац занесены ў Дзяржаўны спіс нашай гісторыка-культурнай спадчыны.

Музеем кіруе Вадзім Рыськоў — чалавек малады (перавага для музейшчыка — несумненна!), даведчаны і амбіцыйны. Яму ёсць чым ганарыцца: палац застаецца адзіным аб'ектам, які можна назваць культурным брэндам усяго раёна. Мы з цікавасцю пазнаёміліся з палацавым змесцівам і свед-

Акцыя "К":
аўтапрабег
па СДК
і не толькі

Алена Чурбанова з Новага Быхава.

"Пацёмкінскіх вёсак"

Ключавое
слова
ўсё ж такі
"ініцыятыва"

чым: тут можна правесці калі не дзень, дык яго палову — дакладна. У палацы ладзяцца грамадзянскія абрады і ўрачыстыя цырымоніі, тут можна пазнаёміцца з духам эпохі, пад час якой жылі Пацёмкін і Галынскія, спрычыніцца да больш позняй гісторыі горада і раёна. Амаль кожны экспанат мае цікавую гісторыю, таму прайсці, абыхава мінуючы яго, папросту немагчыма.

Але і на сонцы бываюць плямы. Так, Кацярына ды Пацёмкін — персанажы з расійскай гісторыі. Задача музейшчыкаў, на наш погляд, выкарыстаць іх так, каб стала зразумела, што той час — частка менавіта беларускай, а не нейкай іншай гісторыі. Ці выканана гэта задача? Як падаецца, пакуль не. І гаворка тут не толькі пра не знойдзеную намі ў музейнай прасторы беларускую мову.

Палац Пацёмкіна.

Зрэшты, пазітыўных момантаў у адраджаным палацы значна больш. Тая ж рыцарская зала, дзякуючы артэфектам з археалагічных раскопак Крычавы, паказвае амуніцыю мясцовага ваяра. Не менш каштоўна для нашай гісторыі і арыгінальная кніга Сімяона Полацкага, якую таксама можна пабачыць у Крычаве. Заслугоўвае асобнай увагі і зала, прысвечаная подзвігу жыхароў раёна пад час Вялікай Айчыннай вайны.

Словам, рэзервы Крычаўскага музея — невычэрпныя, а перспектывы — самыя бліскучыя.

(Не)лірычнае адступленне
Кастуся Антановіча

Экспазіцыя крычаўскага палаца ўразіла найперш дэталімі. З цікавасцю пазнаёміўся з побытавымі рэчамі, характэрнымі для любога палаца таго часу. Што ні кажы, а цікава даведацца, што з сябе ўяўлялі тагачасная ванна

ці туалет, за якімі гульнямі бавіла вольны час шляхта. Гэта таксама наша гісторыя, хай сабе і тая, што ніколі не дэманструецца навідавоку.

Мастакоў, як каласоў...

"К" пісала калісьці пра тое, што ў Крычаўскай школе мастацтваў 12 філіялаў. Напэўна, такім мастацкім секцівам, "накінутым" на сяло, ніхто больш пахваліцца не зможа. Таму і

Аглядавая пляцоўка

Праца з наведвальнікамі ў Махаўскай СБ.

У рэдакцыю "К" працягваюць паступаць чытацкія лісты, змест якіх звязаны са святкаваннем 70-годдзя Вялікай Перамогі. Аўтары — супрацоўнікі бібліятэк. Гаворка вядзецца пра самыя розныя аспекты дзейнасці гэтых устаноў, скіраваныя на ўшанаванне Памяці.

Яўген РАГІН

Слова "Бібліядэсант" выкарыстала ў сваім допісе бібліятэкар **Махаўскай СБ Магілёўскага раёна** Кацярына Дуброўская. Сэнс яго патлумачыла тым, што візіты ў дзіцячы сад і пачатковую школу робяцца аператыўна і рэгулярна. Справа ў тым, што старшакласнікі пастаянна чытаюць кнігі сваім маленькім сябрам. Сапраўды, такое ўзаемадзеянне пакаленняў,

Бібліядэсантнікі не спазняюцца

ды яшчэ пад куратарствам бібліятэкара, выпрацоўвае ў дзіцячэй звычку самастойна думаць і ацэньваць маральныя каштоўнасці.

Чарговы цікавы неалагізм — "Бібліяшалі". Новае слова — новая форма працы. Чытач прапапоўвае кнігу. Ягоня сябры імкнуча адстаць супрацьлеглыя меркаванні: за што кніга яму падабаецца, а за што — не. А на сапраўдныя вагі кладуцца альбо белыя, альбо чорныя кавалачкі паперы. Такі рознабаковы розгалас выклікае павышаную цікаўнасць да выдання, якое абмяркоўваюць.

А пачынаецца ўсё, піша аўтарка, з анкетавання "Я — грамадзянін Рэспублікі Беларусь". У ходзе яго вы-

светлілася, напрыклад, што патрыёт — не той, хто сябе так называе, а той, каго будучы ушаноўваць у гэтай якасці іншыя... Патрыятызм дапамагае выхаваць мэтавая бібліятэчная праграма "Нам жыць і памятаць". Яна ўключае акцыі, звязаныя з праглядам фільмаў, пастаўленых паводле літаратурных твораў, з наведаннем парадку ля помнікаў воінам-вызваліцелям. З ушанаваннем ветэранаў вайны...

Пра эстафету памяці "Па месцах баявой славы" распавядае загадчык аддзела бібліятэчнага маркетынгу **Чавускай бібліятэчнай сістэмы** Надзея Карась. У ёй узялі ўдзел школьнікі горада і раёна, а таксама бібліятэкары і выхаванцы Цэнтра дапамогі

дзеям, што засталіся без бацькоўскага догляду, Зеленаградска Калінінградскай вобласці. Сяброўства завязалася дзякуючы агульнай памяці і гісторыі. Летась Чавуская і Зеленаградская гарадскія бібліятэкі правялі тэлефон, прысвечаны франтавым успамінам жыхара Зеленаградска, ветэрана Вялікай Айчыннай Васіля Іосіфавіча Чарнова, якому давялося ваюваць і на чавускай зямлі. Пра гэта ён напісаў у аўтабіяграфічным трохтомніку "Абавязак". Менавіта гэтае выданне і дапамагло стартаваць эстафету Памяці.

Дэлегацыя Зеленаградска наведвала Чавускі гісторыка-краязнаўчы музей, праехала па месцах баявой славы Васіля Чарнова. Экскурсія завяршылася ля мемарыяльнага комплексу на Буйніцкім полі. А ў Каменскай сельскай бібліятэцы прайшла літаратурна-музычная кампазіцыя, прысвечаная подзвігу народа ў Вялікай Айчыннай вайне.

Дэлегацыю сустрэў у Зеленаградску расчулены Васіль Чарноў. Дзеці распавялі яму пра свае ўражанні ад наведвання Беларусі.

На людным месцы

У Цэнтральнай раённай бібліятэцы **Бешанковіцкай ЦБС** разам з **Віцебскім грамадскім аб'яднаннем жанчын "Ульяна"** адкрылася гісторыка-літаратурная гасцеўня "**Леў Сапега: жыццё дзеля Айчыны**".

Леў Сапега з Астроўна

БЕШАНКОВІЧЫ

Тут сабраліся краязнаўцы, аматары гісторыі, удзельнікі і прызёры конкурсу школьных сачыненняў "Леў Сапега нарадзіўся ў вёсцы Астроўна...". Асабліва актыўна, зразумела, правялі сябе навучэнцы 8 — 11 класаў Астроўненскай адукацыйнай устаноў. Бешанковіцкая ЦБС адзначыла лепшыя сачыненні дыпламамі. А творчыя працы Ганны Куляшовай, Аляксандры Шарко, Наталлі Ганчаровай, Тацяны Болтыкавай, Ганны

Акцызнай, Дзіяны Карэлінай падарункамі жаночага аб'яднання "Ульяна".

Усе сачыненні перададзены ў фонд Астроўненскай сельскай бібліятэкі, якая з'яўляецца філіялам № 19 Бешанковіцкай ЦБС. А фонд Цэнтральнай раённай бібліятэкі з нагоды імпрэзы папоўніўся кнігамі па гісторыі Беларусі.

Надзея КУЦ, загадчык аддзела абслугоўвання і інфармацыі Цэнтральнай раённай бібліятэкі Бешанковіцкай ЦБС

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары **+375 17 334-57-23**

Выкладчыкі Крычаўскай мастацкай школы Сяргей Масіхо, Наталія Бернадская, намеснік дырэктара ўстановы Ганна Саковіч, Уладзімір Браўнін.

падаецца нам самым адметным, надзённым і агульнакарысным. Эстэтычным выхаваннем у выніку ахоплена 40 працэнтаў школьнікаў горада і раёна, 25 працэнтаў выпускнікоў паступаюць вучыцца далей па мастацкай спецыяльнасці. Паказчык — пераканаваны.

Мастацкае выхаванне, па словах Ганны Саковіч, наладжана ў двух кірунках: выяўленчым і дэкаратыўна-прыкладным. У школе — 374 вучні, у вясковых філіялах — 137. Філіялы працуюць не толькі ў кожным аграгарадку, некалькі іх існуе і ў самім горадзе.

фантазію, абстрактнае мысленне, пераўтвараюць падлетка ў чалавека, здольнага ўпрыгожваць свет. Пагутарылі, паслухалі ды зрабілі выснову: прыгажосць не выратае свет, а ўжо выратавала. Хіба ж застаўся б ён такім яркім ды чароўным, каб не батыкі ці пейзажы, створаныя жывапісцамі з Крычаўшчыны?

Школа ў школе

Пра вёску **Бель** мы згадвалі ў артыкуле, які распачаў серыю публікацый гэтага аўтатура. Цяпер вернемся да яе з нагоды аповеду пра

сталоўка ўпрыгожаны шыкоўнымі роспісамі, якія карпатліва выканалі выхаванцы філіяла. У выніку школа нагадвае бясконцую і сонечную карцінную галерэю.

Настаўнікам ў філіяле — Святлана Бачкова. Выкладае рысунк, жывапіс, прыкладнае мастацтва (валенне) сярод 19 вучняў трох філіяльных класаў. У ліку юных мастакоў, сустрэтых намі, — і старшакласніца Карына Маёрава, якая любіць працаваць у тэхніцы батыку і лічыць, што эстэтычнае выхаванне — аснова любой педагогікі. З такімі дасведчанымі вучнямі і працаваць прыемна.

Узаемадзеянне абедзвюх школ здалася нам узорным. Той, як падзея, рэдкі выпадак, калі на стыку ведамстваў нараджаецца агульнакарысны вынік. Толькі адна заўвага. Эстэтычнае выхаванне — справа карысная. Але карысці было б удвая больш, каб выхаванне гэтае (найперш — у дачыненні да дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва) было заснавана на беларускай спрадвечнай традыцыі. Калі б кожны выхаванец ДМШ пераканався, што наша мастацтва — адна з цаглінак усеагульнай сусветнай традыцыі. Менавіта з такога ўсведамлення і нараджаецца чалавек, які любіць Айчыну.

Агульнае (не)лірычнае заканчэнне

Выйшлі з філіяла з добрым настроем. А завіталі ў Бельскі СДК і крыху настрой сабе сапсавалі. Але пра гэта — у наступным нумары. Цяпер жа — пра сённяшні нашы ўражанні ад пачутага, пабачанага і асэнсаванага. Так, "пацёмкінскіх вёсак" ніхто з работнікаў культуры не будзе, але і да годнай прэзентацыі ўласных дасягненняў на рэспубліканскім узроўні ніхто асабліва не імкнецца. Сайт крычаўскага музея не уразіў ніяк. Дык што, годнасьць раёна адстойваюць, атрымліваецца, адны юныя мастакі, якія пастаянна перамагаюць у неаб'яўжаных конкурсах і пастываюць заявіць пра гэта на ўвесь голас?

Фота аўтараў

не сустрэлі. Але...

Дырэктар Крычаўскага музея Вадзім Рыскоў.

вырашылі прадметна пазнаёміцца з такой культурнай тактыкай. Намеснікам дырэктара галаўной установы з'яўляецца Ганна Саковіч — неўтаймоўны генератар і расшчыраўца самых смелых ідэй. Апошняя, да прыкладу, тычыцца наладжвання мастацкіх выставак у салонах рэйсавых аўтобусаў.

Для чаго спатрэбілася такая шчыльная філіяльная сетка? Адказ, падаецца, зразумелы кожнаму, хто думае. Сённяшні падлеткам ва

ўмовах школьнай мінімальнай колькасці гадзін на вывучэнне роднай мовы і літаратуры хранічна не стае эстэтычнага выхавання, заснаванага на нашым спрадвечным нацыянальным падмурку. А калі ўлічыць, што ў Крычаўскім раёне існуе не толькі 12 сельскіх філіялаў школы мастацтваў, але і роўна гэтка ж колькасць філіялаў музычных школ, дык гэты — філіяльны — праект, звернуты на адраджэнне духоўнасці ды нацыянальных традыцый,

Мы пазнаёміліся з работамі юных мастакоў, з іх таленавітымі выкладчыкамі. Адзін Сяргей Масіхо чаго варты! Займаецца і жывапісам, і керамікай, марыць пра персанальную выстаўку ў Мінску, мае пloidму ўдзячных вучняў. Мы пагутарылі з жыхарамі Крычава і пераканаліся, што быць вучнем школы мастацтваў — прэстыжна, што на шматлікія творчыя імпрэзы прыходзіць ці не ўвесь райцэнтр, што малюнак ды жывапіс, як і чыганне, развівае

■ Калі ўлічыць, што на Крычаўшчыне існуе не толькі 12 сельскіх філіялаў школы мастацтваў, але і гэтка ж колькасць філіялаў музычных школ, дык філіяльны праект, звернуты на адраджэнне духоўнасці ды традыцый, падаецца адметным, надзённым і агульнакарысным. Эстэтычным выхаваннем у выніку ахоплена 40 працэнтаў школьнікаў горада і раёна.

мясцовы філіял мастацкай школы. Знаходзіцца ён у будынку мясцовага навучальна-адукацыйнага комплексу. Ягоны дырэктар Сяргей Марозаў лічыць сваім абавязкам засведчыць нам, што ён асабіста бачыць у філіяле лагічны працяг агульнаадукацыйнай школы з той проста прычыны, што другая без першага была б зусім іншай. Мы пахадзілі па школьных паверхах і пераканаліся: Марозаў не памыляецца, бо сцены калідораў, пакоі,

Вучанца Карына Маёрава з настаўніцай Святланай Бачковай.

Дуда: можна і без аўтэнттыкі?

Выдатнае свята падарылі беларускія дудары пад канец вясны. 30 мая прайшоў Фэстываль сярэднявечнай і фальклорнай музыкі "Дударскі фэст-2015", што ладзіцца з 1992 года (з 2006-га — штогод). Арганізатарам яго, як зрэшты і многіх папярэдніх фэстываляў, з'яўляецца дудар Зміцер Сасноўскі. Мэта ж падзеі — раскрыць невядомы старонкі беларускай культуры і паказаць дуду ва ўсім ейным харакце (дарэчы, акрамя дудаў, нашы майстры вырабляюць таксама шведскія "sakspira" і нямецкія "dudelzak").

Сала дудар са "Старога Ольсы".

На сцэне — "Капэлы дудароў велікапольскіх".

У лік пяці нацыянальных старадаўніх інструментаў — лютня, колавая ліра, гуслі, сурма — дуда якраз і ўваходзіць. У Беларусі вядомая яшчэ адна яе назва — муцянка (або мацянка). Асноўнай рысай, якая адрознівае дуду ад іншых інструментаў, — мех (бурбалка), які вырабляецца са скуры жывёл: казы, цяляці, барсука.

Праграма "Дударскага фэсту-2015" пачалася з канферэнцыі "Захаванне дударскай традыцыі Прыбалтыйскага рэгіёна". Прадстаўнікі гуртоў, творчасць якіх звязана з ужываннем дуды, навукоўцы, даследчыкі, музычныя майстры абмяняліся тэрэтычным і практычным вопытам. Так, гарачыя дыскусіі разгарнуліся з нагоды таго, захаваць інстру-

мент у яго гістарычным выглядзе з аўтэнттычным гучаннем або надаць яму навізну. Бо цяпер дуда актыўна выкарыстоўваецца і ў рок-ансамблях, спалучаючыся з магутнымі электроннымі інструментамі.

Скажам, канцэрт фэсту завяршыўся выступам гурта "Pawa". У арсенале яго — сярэднявечная музыка, але артысты выконваюць яе незвычайным чынам. Дуда, жалеяка, цыстра, скрыпка і іншыя. Інструменты яны аб'ядноўваюць у кампазіцыях з сінтэзатарамі і электрагітарай. Уласны стыль музыкі называюць "FolkTronika". І сапраўды, выкананыя і творча перапрацаваныя імі народныя і сярэднявечныя песні набываюць сучаснае гучанне.

Вядома, людзі, апантаныя гэтай творчасцю, з хваляваннем чакаюць цікавых зносінаў. І пад час фэстываля яны, што называецца, адводзяць душу. Пра гэта казаў мне малады беларускі навуковец Аляксандр Сурба, для якога выступ у канферэнцыі з дакладам з'явіўся своеасаблівай апрабаванай ужо падрыхтаванай да абароны дысертацыі. Сурба, пераймаючы вопыт вырабу дудаў у Алеся Ляся, сам стаў выдатным майстрам.

У канцэрте "Дударскага фэсту-2015" прынялі ўдзел беларускія ансамблі, у склад якіх уваходзіць дуда. Гэта — "Lity Taler", "Стары Ольса", "Pawa". Спецыяльныя госці фэстываля — Аксана і Ан-

дзей Мароз, адзіныя беларусы, якія граюць на шатландскіх дудах. Сваім выступам яны адкрылі канцэртную частку. "Адкуль жа ў вас цікавасць да гэтага інструмента?" — такое пытанне я задала Андрэю. Ён распавёў, што некаторы час, калі яшчэ не быў жанаты, жыў і працаваў у Новай Зеландыі. Там існуе вялікая шатландская дыяспара. Вось тады мой суразмоўца пачаў асвойваць ігру на тамтэйшай дудзе, а калі вярнуўся на Радзіму і ажаніўся, стаў навучаць і сваю жонку.

Разам з ансамблем "Lity Taler" выступіў танцавальны калектыў "Фламея", які спачатку даў майстар-клас, паказаўшы глядачам розныя рухі, а затым сапраўды за-

вёў іх для танцаў без перапынку. І гэтыя танцы працягваліся ўвесь канцэрт. Пад музыку "Lity Taler" выступаў таксама тэатр "Vip". Артысты, што танчылі на хадулях, прадэманстравалі спрыт і выдатнае валоданне магчымасцямі цела.

Упрыгожаннем канцэрта стала выступленне "Капэлы дудароў велікапольскіх": артысты ўпершыню прыехалі ў Беларусь з Сценшава, што ля Познані. Ансамбль існуе з 1945 года і склад яго за гэтыя гады неаднойчы змяняўся. Цяпер гэта трыя, у якім граюць маладыя Пётр Гарэцкі (дуда) і Павел Завадскі (скрыпка), а з імі і іх настаўнік Рамуальд Ендрашак (таксама дуда). Гэты масціты музыкант навучае ігры на інструменце ў пяці польскіх цэнтрах, прычым усе яго вучні граюць без нот: непасрэдна пад час ігры ідзе жывая перадача вопыту і выканальніцкіх традыцый. Урэшце, як распавялі польскія музыканты, у музычных школах іх краіны ігры на дудзе навучаюць і па нотах.

На фэсце беларускія дудары паказалі, што дуда не толькі не загінула, але і актыўна развіваецца. Выдатна, што сярод дудароў шмат маладых выканаўцаў. Значыць, традыцыя ігры на гэтым музычным інструменце працягваецца. Дарэчы, гэтым днём у школах прагучаў апошні званок, і некаторыя выпускнікі зрабілі сабе незабыўны падарунак, пабываўшы на фэстывалі і ўзяўшы ўдзел у запальных скоках.

Элеанора СКУРАТАВА, музыказнаўца

Тактыка культурнага развіцця

Сустрэцца з казой і адшукаць "…дзевачак"

У Ельскім раёне адбыўся семінар клубных работнікаў "Этнатурызм як рэсурс культурнай ідэнтыфікацыі рэгіёна". Гаворка ішла пра развіццё і прасоўванне культурных праграм на турмаршрутах Ельшчыны.

Работа ў гэтым напрамку пачалася яшчэ некалькі гадоў таму. Спачатку перад цэнтрам была пастаўлена задача дапамагчы культурным работнікам распрацаваць індывідуальныя культурныя этнатурыстычныя праграмы для тых клубных устаноў, якія маюць магчымасць укаранення і выкарыстання іх на практыцы. З гэтай мэтай быў праведзены навучальны семінар-практыкум "Складанне культурных анімацыйных праграм на лакальным узроўні".

Падрыхтавалі мультымедычную прэзентацыю "Анімацыя ў турызме" на прыкладзе вядучых аніматараў турыстычных агенцтваў, вывучылі і прааналізавалі іх вопыт у дадзеным накірунку, арганізавалі дыскусію па абмену думкамі, прапанавалі дзелавую гульню. У час апошняй клубным работнікам трэба было размеркавацца па групах, якім рэкамендавалі па пэўнай схеме распрацаваць прымальную для іх праграму, у выніку раённай метадычнай службы бай былі створаны праграмы некалькім клубным установам.

Пасля праехалі па кожным маршруце, заснаваным на мясцовым матэрыяле. Удалымі аказаліся распрацоўкі Старавысокаўскага і Качышчанскага цэнтраў культуры і вольнага часу, якія ўключаны ў Ельскі турыстычны маршрут "Палескія таленты".

У аграгарадку "Старавысокае" сумесна з гаспадарамі гасцей сустрэла жывая каза, якая сімвалізуе ўрадлівасць і дабрабыт. У праграме "Старасёлскія забавоны" можна пазнаёміцца з побытам продкаў, з выстаўкай вырабаў народных майстроў аграгарадка, паслухаць мясцовыя легенды і паданні, ды паўдзельнічаць у майстар-класах па народных рамёствах і народных побытавых танцах "Старавысокаўскія выдрыганцы", сустрэцца з носьбітамі аўтэнтычнага песеннага і танцавальнага фальклору. Тут можна таксама набыць сувенірную прадукцыю, мёд, лекавыя зёлкі.

Вялікай папулярнасцю ў Гомельскай вобласці карыстаецца рэгіянальны фестываль гарманістаў палескага краю "Граі, гармонік". У Ельскім раёне амаль ва ўсіх клубных установах ёсць пакоі або куткі сялянскага быту, у цэнтральнай бібліятэцы дзейнічае кампазіцыя "Ельс-

кі фартушок", якая была сабраная з высленых вёсак.

Інфармацыйна-метадычны матэрыял аб паслугах па турыстычным і экскурсійным абслугоўванні размешчаны на сайце Ельскага райвыканкама, ідзе сумесная праца клубных устаноў, раённай метадычнай службы з аграгарадкамі, прадпрыемствамі, арганізацыямі, а таксама з пашпартным сталом Ельскага РАУС.

А ў Жыткавіцкім гарадскім цэнтры культуры адбыўся семінар культработнікаў вобласці, які арганізавалі і правялі аддзел ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі райвыканкама і Абласны цэнтр народнай творчасці.

Удзельнікі семінара разгледзелі стан элементаў нематэрыяльнай культурнай спадчыны, якія знаходзяцца на тэрыторыі Гомельскай вобласці і ўключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцей Рэспублікі Беларусь.

Сярод такіх элементаў — "Ваджэнне і пахаванне стралы" вёскі Казацкія Балсуны Веткаўскага, "Юраўскі карагод" вёскі Пагост Жыткавіцкага, мясцовыя песенныя стылі выканання традыцыйных абрадавых і пазабрадавых твораў аўтэнтычнымі фальклорнымі калектывамі вёсак Казлы Ельскага і "Палескія напевы" з Новага Палесся Лельчыцкага раёнаў. Ёсць і элементы, якія прэтэндуюць на такі статус: спеўныя стылі Тураўскага міхрэчча Прыпяці-Сцвігі аграгарадка "Рычоў" Жыткавіцкага, абрад "Провады русалкі" вёскі Вялікі Бор Хойніцкага і традыцыя пакланення каменным дзевачкі "Каменныя дзевачкі" вёсак Данілевічы і Баравое Лельчыцкага раёнаў.

Усе выступоўцы звярнулі ўвагу на захаванне і папулярнасцю элементаў, падтрымку носьбітаў. Навучэнцы старэйшых класаў Вялікаборскай сярэдняй школы Хойніцкага раёна развучваюць русальныя песні і самі прымаюць удзел у старажытным абрадзе "Провады русалкі" як транслятары фальклорна-абрадавай традыцыі. Пры Свяцілавіцкім цэнтры культуры і вольнага часу Веткаўскага раёна дзейнічае ўзорны фальклорны калектыў "Задорынка", удзельніцы якога вывучаюць і пераймаюць манеру спеваў у носьбітаў песенных традыцый вёскі Казацкія Балсуны і на працягу апошніх пяці гадоў з'яўляюцца ўдзельнікамі правядзення абраду "Ваджэнне і пахаванне стралы", на які з'язджаюцца жыхары суседніх пасёлкаў і вёсак, аграгарадкоў "Вялікія Нямыкі" і "Свяцілавічы".

Людміла МЕЛЬНИКАВА, вядучы метадыст па народных традыцыях і абрадах Гомельскага абласнога цэнтра народнай творчасці

"Ёсць тры святыя прафесіі: настаўнік, лекар, бібліятэкар. Настаўнік вучыць, лекар лечыць, а бібліятэкар — і вучыць, і лечыць. Бібліятэкар — захавальнік і правадыр мноства кніг і часопісаў, розных дакументаў, электронных выданняў. Бібліятэка — гэта Палац ведаў, куды людзі звяртаюцца па інфармацыю"…

Гісторыя адной сустрэчы

Гэтыя радкі з'яўляюцца своеасаблівым дэвізам навучальнай установы, перад вучнямі і педагогамі якога мне не так даўно давалося выступаць. Гаворка ідзе пра Магілёўскі бібліятэчны каледж імя Аляксандра Пушкіна, выпускніцай якога я стала ў далёкім 1991 годзе. На сустрэчу з юнацтвам мяне запрасіла намеснік дырэктара па вытворчым навучанні Аксана Крупенька.

Ці думала я ў часы сваёй вучобы ў тады яшчэ тэхнікуме, што калісьці буду распаўсюдзіць такім жа, як і я навучэнцам, пра тое, як пачынала свой шлях у прафесію, якія рабіла памылкі, якія перамогі мяне чакалі?

Любы шлях, як вядома, мае сваю гісторыю. Ёсць ён у кожнага з нас, ёсць і ў паважанай намі навучальнай установы, дзе прайшлі лепшыя студэнцкія гады. Кратка пазначу асноўныя гістарычныя вехі гэтага шляху.

Тэхнікум заснаваны 26 кастрычніка 1946 г. і цягам амаль 70 гадоў з'яўляецца адзінай навучальнай устаноў у Рэспубліцы Беларусь, якая ажыццяўляе падрыхтоўку спецыялістаў бібліятэчнай справы з сярэдняй спецыяльнай адукацыяй. У год заснавання тэхнікум не меў уласнага памяшкання, таму ў 1948 годзе пераведзены ў Мінск. У 1949-м устаноў вы стала насіць імя Пушкіна, па краіне раз'ехаліся 55 бібліятэкараў першага выпуску. У 1967 годзе тэхнікум пераехаў у Магілёў. 26 сакавіка 2009-га бібліятэчны тэхнікум

перайменаваны ў Магілёўскі дзяржаўны бібліятэчны каледж імя Пушкіна…

Сёння ён, як і многія іншыя навучальныя ўстановы краіны, перажывае не самыя лепшыя часы. На будучы год план прыёму складзе ўсяго 85 абітурыентаў, сярод якіх бібліятэчную спецыялізацыю атрымаюць 55 чалавек. А быў час, калі тут атрымлівалі прафесію бібліятэкара па 500 (!) навучэнцаў.

звернуць увагу на бібліятэкі і зразумеюць, што гэта — крута.

Менавіта таму будучыя бібліятэкары сёння абавязаны станавіцца экспертамі не толькі ў літаратуры (гэта, як кажуць, святое), але і ў псіхалогіі, педагогіцы, менеджменце, маркетынгу і многіх іншых спецыялізацыях. За два гады гэтаму навучыцца можна, прынамсі — атрымаць асновы прафесіі. Потым — альбо пастаянная

Яркія і творчыя людзі, штодня на высокім узроўні выконваюць свае абавязкі (вядома іх не так шмат, як хацелася б, але для гэтага і існуе бібліятэчны каледж, задача якога — выпускаць крэатыўных бібліятэкараў). Бібліятэкі, у якіх яны працуюць, паспяхова ўкараняюць у жыццё сьвярджэнне: "бібліятэка — трэцяе месца, пасля дома і працы".

У кожнага — свой шлях

Прыклады таму — лепшыя бібліятэкі і арганізацыі Магілёва і Магілёўскай вобласці, дзе па словах Аксаны Крупенька, навучэнцы праходзяць тэхналагічную практыку і дзе вывучаюць асноўныя тэхналагічныя працэсы дзейнасці бібліятэкі, прымаюць актыўны удзел у рэалізацыі мэтавых праграм і праектаў, у абслугоўванні карыстальнікаў, працуюць з фондамі і каталогамі; удзельнічаюць у падрыхтоўцы і правядзенні масавых мерапрыемстваў.

Пераддзіпломная практыка праходзіць ва ўсіх абласцях рэспублікі на базе цэнтральных раённых і сельскіх бібліятэк, у асноўным па месцы жыхарства вучняў і па месцы будучай працы (па размеркаванні) выпускніка.

За час існавання бібліятэчнага тэхнікума каля 300 педагогаў падрыхтавалі і выпусцілі звыш за 20 тысяч спецыялістаў.

У сувязі з 70-годдзем устаноў прапаную ініцыяваць акцыю "Я — выпускнік бібліятэчнага тэхнікума!" і прапанаваць калегам-бібліятэкарам, выпускнікам розных гадоў напісаць свае гісторыі станаўлення ў прафесіі. Спадзяюся, што выкладчыцкі калектыў каледжа падтрымае ініцыятыву і размесціць такія гісторыі на сайце ўстановы.

Давайце падтрымаем сваю alma mater, зноў і зноў падкрэсліваючы: бібліятэкар — прафесія на ўсе часы.

ТЭКСТ

Алена КАПИТОК, вядучы метадыст аддзела бібліятэчнага маркетынгу Барысаўскай ЦРБ імя І.Х. Каладзеева

Прафесія на ўсе часы

Што супрацьпаставіць гаджатам?

Урэшце, на мой погляд, наша прафесія сёння трансфармуецца не "у мінус", а "у плюс": яна пераходзіць у статус элітарнай. Такой, якой была да ХХ стагоддзя. Паверце, і тады бібліятэкары атрымлівалі заробак, не нашмат большы за наш сённяшні, ды і праблемы існавалі падобныя. І, разам з тым, бібліятэкары годна працавалі, не наракаючы на час.

Прывяду цікавы прыклад Віленскай публічнай бібліятэкі, у Дзёніку якой за 1911 ёсць цікавая заўвага: "ізь наблюденій надь числом чытателей выводім такое заключеніе: чемь лучше погода, темь меньше чытателей". Сёння фразу можна трохі перайначыць: чым больш гаджатаў, тым менш чытачоў. Аднак, на надвор'е немагчыма ўплываць, а гаджэтам мы спакойна можам супрацьпаставіць рэальныя зносіны, якасныя паслугі і многае іншае, да чаго чалавек заўсёды будзе мець цікавасць. І тут усё залежыць толькі ад нас, бібліятэкараў: або "адсядзім" на працоўным месцы, або кожную гадзіну кожную хвіліну прысвяцім любімай прафесіі. Ні для каго не сакрэт, што менавіта тады асобныя людзі, а затым і грамадства

■ Урэшце, на мой погляд, наша прафесія сёння трансфармуецца не "у мінус", а "у плюс": яна пераходзіць у статус элітарнай. Такой, якой была да ХХ стагоддзя. І ў тыя часы бібліятэкары атрымлівалі заробак, не нашмат большы за наш цяперашні, ды і праблемы існавалі падобныя.

самаадукацыя і справа ўсяго жыцця, альбо вечнае незадавальненне ўсім і ўся.

У сувязі з гэтым хачу звярнуцца да цяперашніх навучэнцаў і да тых, хто толькі думае над выбарам прафесіі: сёння ў бібліятэкарах "не адседзешся". У прафесіі цяпер шмат праблем, хвалі аптымізацыі змяняюць эканамічнае становішча бібліятэчнай справы, але не кранаюць сутнасці прафесіі — служыць людзям. Што і робяць цяперашнія прафесіяналы.

Дэталёвы разгляд

Зазірнулі ў "Port Mone"

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 7.)

Паралелі ўзніклі невыпадкова, бо ў музыцы "Port Mone" дасягнута што-сьці аналагічнае! У аснове — усё тая ж найпростыя "цаглінікі", толькі замест колераў — музычныя тэмбры. А замест геаметрычных фігур — самыя простыя, ледзь не збітыя інтанацыі: ходы на секунду, тэрцыю, па гуках трохгучча. Іх пастаянныя паўторы з мінімальнымі зменамі, якія і забяспечваюць развіццё. Потым — змена "карцінкі". І такі ж прынцып далейшага разгортку.

Мінімалізм? Так. Але са сваімі асаблівасцямі. Выкарыстанне гэтай тэхнікі не надакучае — за кошт удамай змены рытмічных фігур і цікавай тэмбравай драматургіі. Кожны інструмент выступае ў некалькіх функцыях, быццам замяняючы яшчэ некалькі. Акардэон (Аляксей Варсоба) можа замяняць і арган і духавыя. Бас-гітара (Аляксей Ванчук) — быць і ўласна струнным, і ўдарным інструментам. Адзін і той жа бонг (Сяргей Краўчанка) з безліч-

чу рытмафармул і "напаўінтанаваня" — "трансфармавацца" ў самыя розныя ўдарныя, ад эстрадных да акадэмічных і народных.

Замест віртуознасці, адкрыта скіраванай на глядача (маўляў, глядзіце, як я ўмею!), якая звычайна спалучаецца з элементамі спаборніцтва, канцэртнавання, прыёмамі інструментальнага тэатра, "Port Mone" выводзіць на першы план пачуццёвы ансамбль — больш дакладна, дзівосную гармонію паміж інструментамі і выканаўцамі. Акардэон, да прыкладу, можа цягнуць ды цягнуць адзін гук, а корпус гітары — быць своеасаблівым рэзанатарам, выклікаючы нечаканыя, не ўласцівыя самому акардэону абертаны.

Творчасць гурта, як і яго "назва-шыльдачка", бабудавана на рознастайных асацыятыўных шэрагах. Але пры ўсіх гэтых "адгалінаваннях", што вядуць у розныя бакі, новы альбом "Port Mone", як і яго творчасць увогуле, застаюцца вельмі цэласнымі. І скі-

Трое пра трох: пра канцэртную версію "Альбома года"

раваным на разбурэнне межаў між сцэнай і залай (невыпадкова "Thou" можа перакладацца як "твае"...).

Струмень музыцырання не прыпыняўся каментарыямі, аб'яўкамі ды іншымі "знакамі" непасрэднага звароту да публікі. Гурт граў быццам папраўдзе "ў лесе" (дзе і запісаўся, паводле анонсаў, альбом "Thou") — на фоне шырмы, якая была і тэатральным "заднікам" з выявай лесу, і сродкам паляпшэння акустыкі, вымушаючы гук наўпрост ісці ў залу, а не "распыляючы" яго ў глыбіні сцэны. Такая "дэкарацыя" паслужыла нават сапраўднай шырмай лялечнага тэатра — незапланаванага. У фінале адзін з карэспандэнтаў вырашыў зрабіць здымак зверху, і над шырмай з'явіліся рукі з фотаапаратам — бы "зайчык" ці нейкі іншы персанаж лялечнага тэатра. Чым не ідэя? Можна, і падхопіць яе хтосьці з кампазітараў?..

Варта абмеркаваць!

У Вільнюсе прайшоў фальклорны фестываль "Skamba skamba kankliai" ("Граюць, граюць гуслі"). Імпрэза ладзіцца з 1973 года ў апошні тыдзень мая. Танцы на вуліцы, кірмаш рамеснікаў, стравы народнай кухні, прэзентацыя кнігі, кінапаказ і, канечне ж, спеўныя гурты з усёй Літвы, а таксама з Эстоніі, Украіны, Грузіі, Фінляндыі, Расіі, Нідэрландаў, ЗША. Сёлета гуртоў з Беларусі не было, а летась краіну прадстаўляла танцавальная этнашкола гурта "Гуда".

ЛІТВА

Самыя цікавыя імпрэзы фестывалю праходзілі па вечарах, таму далучыцца да іх маглі не толькі турысты, а і вільнюсцы — пасля працы. На экране над сцэнай мільгалі фотаздымкі з імпрэз фестывалю мінулых гадоў. На выявах і некаторыя беларускія музыканты: дудар Тодар Кашкурэвіч, гурт "Стары Ольса"...

Была яшчэ адна "сустрэча з радзімай" у Вільнюсе. У Каўнасе яшчэ за савецкім часам утварылася школа керамістаў. (Вырабы з Каўнаса я даўно заўважыла на літоўскіх імпрэзах.) Пасля распаду СССР распалася і тая школа, але традыцыя засталася. У горадзе да сёння шмат керамістаў і ганчароў, толькі працуюць яны ўжо самастойна на фэстах. Натхняючыся традыцыйнымі формамі народнай керамікі, ствараюць яны сапраўдныя творы мастацтва. І вось, размаўляю ў Вільнюсе з каўнаскім керамістам, і аказваецца, што ён удзельнічаў у адным з пленэраў у нашай Гараднай!

Ладзіў фестываль Вільнюскі цэнтр этнічнай культуры, які стала ўдзельнічае ў арганізацыі іншых вялікіх гарадскіх імпрэз: масленічнага карнавалу, перадкупальскага кірмашу зёлак, Купалля, дзён вясновага і восеньскага раўнадзенства. Адна з галоўных мэт цэнтра — прасоўванне літоўскай традыцыйнай культуры ў Вільнюсе. Гэта шматпрофільная ўстанова, дзе працуе сорак, як бы ў нас казалі, клубных фарміраванняў — ад студыі поп-музыкі да суполкі ветэранаў, прычым заўважнае месца займаюць гурты этна-кірунку.

"Пакроўскія званы", "Казюкас" ды іншыя

Другі вільнюскі фальклорны фестываль, дзе часам удзельнічаюць беларускія гурты — "Пакроўскія званы". Яго арганізоўвае Цэнтр

фальклору і этнаграфіі літоўскіх нацыянальных меншасцей. Фактычна арганізацыяй займаюцца Ірэна і Мікалай Захаравы, удзельнікі і кіраўнікі фальклорнага ансамбля "Арынушка" і Школы славянскай традыцыйнай музыкі. Можна сказаць, што "Пакроўскія званы" — гэта прыватная ініцыятыва, падтрыманая дзяржавай. І, што істотна, ініцыятыва прадстаўнікоў не тытульнай нацыі.

На "...Званы" запрашаюць пераважна гурты з розных рэгіёнаў Расіі, якія "разбаўляюць" літоўскімі, часам беларускімі, грузінскімі, галан-

Шырока вядомы кірмаш рамёстваў "Казюкас" у сталіцы Літвы. Менш увагі звяртаюць на тое, што пад час яго праходзіць і цікавая фальклорная праграма, прычым часта — у касцёлах. Напрошваецца паралель з мінскім "Вясновым букетам", ды і ў Гродне свае "Казюкі", але ў беларускіх фэстаў непараўнальна меншы маштаб, вядомасць, рэклама.

Раз на тры гады ў Вільнюсе праходзіць фестываль "Балтыка". Фэст вандруе па краінах рэгіёна: большасць удзельнікаў складаюць калектывы якраз адсюль. Запрашаюць часта украінцаў, грузінаў, бываюць

■ Дзе беларускія фестывалі такога маштабу? У нас на ўсю рэспубліку ледзь набіраецца столькі, колькі ў адным Вільнюсе. Таму варта перафармуляваць асноўны пасыл з "дзе маштабныя беларускія міжнародныя фальклорныя фестывалі?" у "дзе беларускія ўстановы, здольныя рабіць маштабныя міжнародныя фальклорныя фестывалі?"

А што ў нас?

Узнікае пытанне: дзе беларускія фестывалі такога маштабу? У нас на ўсю рэспубліку ледзь набіраецца столькі, колькі ў адным Вільнюсе: "Покліч Палесся" ў Ляскавічах Петрыкаўскага раёна, "Звіняць цымбалы і гармонік" у Паставах (дарэчы, сёлета ён пройдзе 12 — 14 чэрвеня), "Берагіня" ў Акцябрскім, фэст нацыянальных культур у Горадні. З некаторым нацягам можна назваць танцавальны конкурс "Мяцеліца", што два апошнія гады праводзіць этнашкола гурта "Гуда" ў Мінску. Але гэта ўсё — падзеі не таго маштабу. Да вільнюскіх фестывалю нашым — як "Вясноваму букету" да "Казюкаса".

Чаму? Пытанне не рытарычнае. Але усё ж варта перафармуляваць асноўны пасыл з "дзе маштабныя беларускія міжнародныя фальклорныя фестывалі?" у "дзе беларускія ўстановы, здольныя рабіць маштабныя міжнародныя фальклорныя фестывалі?" Прынамсі, я бачу пастаноўку пытання ў такім рэчшчы.

У Вільнюсе я налічыла чатыры ўстановы-арганізатары плюс аргкамітэты "Балтыкі" і "Казюкаса", а таксама Літоўскае таварыства этнічнай культуры, што займаецца ўнутрылітоўскімі імпрэзамі: танцавальныя вечарыны і летнікі, Купалле і сонцастаянне, дзень балтыйскага адзінства. У Мінску... хто? Міністэрства культуры, перагружае працай з паперамі? Дык мо трэба ствараць адмысловыя структурныя адзінкі, як эстонцы зрабілі для Свята песні?

Абласныя метадычныя цэнтры займаюцца рэгіянальнымі святамі, часам ладзяць міжнародныя фестывалі, але пра іх мала ведае шырокая грамада, не звязаная са сферай культуры. Да таго ж, такія імпрэзы праходзяць у рэгіёнах. А ў Мінску міжнароднага фальклорнага фестывалю, дзе б выступалі аўтэнтычныя спевакі і гурты-пераймальнікі, наогул няма.

Калісці Інстытут культуры Беларусі звяўся Інстытутам праблем культуры і лічыўся чымсьці шталту рэспубліканскага метадычнага цэнтра народнай творчасці. У рэгіёнах установа так успрымаецца, бадай што і цяпер. Але ў Інстытуце няма рэсурсаў для арганізацыі буйных фестывалю. Маглі б вылучыць грамадскія арганізацыі, у таго ж Студэнцкага этнаграфічнага таварыства хапае энэргіі і сувязяў з замежнымі гуртамі, але, што прадказальна, не стае сродкаў.

Што рабіць? Як вы мяркуеце?
Фота аўтара

Дзе граюць гуслі, а дзе — не...

Пад час "Skamba skamba kankliai": на экране — "Стары Ольса".

Кераміка з Каўнаса бывала і ў Гараднай.

Маштабныя фольк-фестывалі: на чыю карысць паралелі

ТЭКСТ ■

Алена ЛЯШКЕВІЧ, журналіст

удзельнікі са Швецыі, ЗША. Дарэчы, адзін і той жа гурт запрашаюць на "Балтыку" не больш за тры разы: аднойчы ў кожную краіну.

Раз на чатыры гады праходзіць Свята песні. Збіраецца неверагодная для нас колькасць гуртоў — гэткае спеўнае поле. Свае святыя песні ёсць у латвійцаў і эстонцаў (раз на пяць гадоў), прычым усе гэтыя падзеі ў краінах Балтыі занесены ў Рэпрэзентатыўны спіс нематэрыяльнай культурнай спадчыны UNESCO. Наступнае такое свята ў Літве зладзяць у 2018-м. Арганізуе яго Цэнтр народнай культуры (на фасадзе яго будынка так і пазначана: "Галоўны офіс Свята песні"). Што ж, вялікая падзея, мабыць, таму яе арганізацыяй займаецца

ўстанова. У Эстоніі ж для гэтага створана асобнае падраздзяленне Міністэрства культуры.

Разам з песнямі і танцамі праходзяць кірмашы рамёстваў, выстаўкі, дэфіле ў традыцыйных і рэканструяваных строях. А ў перапынках паміж фестывалю Літоўскі цэнтр народнай культуры выдае кнігі і дыскі, ладзіць выстаўкі. Іх серыя дыскаў пра розныя аспекты традыцыйнай культуры, што робяцца на літоўскай і англійскай мовах, дазваляюць у папулярнай форме атрымаць інфармацыю пра строй, танцы, будаўніцтва, рамёствы, ежу, абрады сялян.

І гэта толькі фестывалі ў сталіцы!..

У невялікім італьянскім горадзе Будрыя, што непадальце ад Балоніі, адбыўся міжнародны фестываль акарын. Сёлета ўпершыню нашы землякі прынялі ўдзел у гэтай культурнай падзеі. Беларусь прадстаўлялі тры акарыністак з Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў — Настасся Думанская, Інэса Шчука, Настасся Барысёнак, — а таксама майстар-кераміст Іван ДАШКОЎ, які для чытачоў "К" падзяліўся сваімі ўражаннямі ад форуму.

ІТАЛІЯ

— Нягледзячы на прадстаўнічасць і маштаб, фестываль атрымаўся вельмі ўтульным. Былі майстры з Кітая, Японіі, Карэі, Італіі, Аўстрыі... Карацей, прадстаўнікі ўсіх вядучых дзяржаў — вытворцаў акарын. Многія адзін аднаго ведаюць і збіраюцца ў Будрыя, каб падзяліцца сваімі дасягненнямі. І для іх стаў нечаканым наш удзел — са сваімі інструментамі і музыкай, адметнай манерай выканання.

— На вас звярнулі ўвагу іншыя майстры?

— Мы зацікавілі еўрапейцаў найперш сваёй самабытнасцю і архаічнасцю. Больш за ўсё іх уразіла тэхніка апрацоўкі керамікі. Да прыкладу, я выкарыстоўваю выключна традыцыйныя тэхналогіі, такія як абвара, малачэнне і дымленне, якія з'яўляюцца цалкам экалагічнымі. Для іх гэта і стала дзівам. Тое забыта ў Еўропе, а ў нас адраджаецца. Майстры, удзельнікі фестывалю, былі проста шакіраваны, што пад час абвалу, мы заглядаем у печ, дастаем адтуль абцугамі гарачыя вырабы. Гэта робіцца падчас абвары і дымлення. У першым выпадку выраб акунаецца ў кіслую рожчыну, ад чаго на ім з'яўляецца пятністы малюнак. А ў другім — кідаецца ў апілку, адбываецца працэс аднаўлення жалеза ў кераміцы і выраб набывае чорны колер. Паўтарыся, гэтыя тэхналогіі прыцягальныя для замежнікаў сваёй экалагічнасцю. "Але ж сапсуюцца печ!" — дарэмна, абураліся яны. У іх печы цудоўныя, камп'ютарызаваныя: электроніка пільна сочыць за тэмпературай. Такія печы не вытрымаюць такога "здзеку" адкрываннем.

Акарына ў Будрыя

Іван Дашкоў (справа) з калегамі-швейцарцамі Маркусам Фенелерам.

На фестывалі падзівіліся на мой твор (свістулька на некалькі адтулін, якая з'яўляецца пераходным этапам ад простага цацкі-свістульки да прафесійнага інструмента). А гэта вельмі важна ў музычным навучанні дзяцей, бо малому акарыну не дасі, а такую свістуліну — калі ласка. Апошняе дае магчымасць заўважыць і развіць музычныя здольнасці дзіцяці.

Спадалася і гучанне акарын. Канешне, яны крыху адрозніваюцца ад еўрапейскіх сваёй аплікатурай, але я не лічу гэта хібай. Пры жаданні тое можна выправіць за паўгадзіны. Некаторыя майстры падзяліліся сваімі напрацоўкамі, таму бліжэйшым часам планую іх ажыццявіць.

— Што яшчэ вынеслі для сябе з гэтага фестывалю?

— Шчыра кажучы, мяне вельмі ўразілі акарыны іншых майстроў. Запала ў душу іх гучанне, здзівіў дыяпазон і магчымасці гуку. Сапраўды, ёсць чаму павучыцца. Але самае галоўнае, мяне зацікавілі двухкамерныя, трохкамерныя і нават чатырохкамерныя акарыны. Жак Шых, майстар з Тайваня, напрыклад, спецыялізуецца выключна на вырабе такіх акарын. Яго інструменты маюць выдатнае гучанне, бездакорна выкананы, але і кошты на такія акарыны могуць дасягаць да паўтары тысячы еўра за адзінку.

Акарына — гэта шыкоўны інструмент з вялікімі магчымасцямі. Я ў гэтым яшчэ больш пераканаўся, пабываўшы на фестывалі. Трэба выязджаць, глядзець, вучыцца ў іншых, паказваць сябе і граць, што і робяць дзвюхчаты пад кіраўніцтвам Настасі Думанскай. Многія падыходзілі да мяне і хвалілі нашых музыкантаў за прафесіяналізм!

Юлія ДАВЫДЗІК

Узор акарыны нашага адмыслоўца.

Фатаграфічная калекцыя:
мястэчкі Беларусі

Сола Солаў

За амаль сорак гадоў маіх падарожжаў па Беларусі самае вялікае ўражанне пакінулі не буйныя гарады і не вёскі, якіх наведваў тысячы... Самыя цёплыя і змястоўныя ўспаміны ў мяне звязаныя з нашымі мястэчкамі, невялікімі гарадамі — сёння, у асноўным, раённымі цэнтрамі і пасёлкамі.

Менавіта ў мястэчках яшчэ можна адчуць дух і самабытнасць, якая сыходзіць, менавіта ў іх яшчэ захоўваюцца сляды шматвяковай гісторыі Вялікага Княства Літоўскага і Рэчы Паспалітай. Ландшафт, планіроўка і архітэктура ў агульных рысах засталіся нязменнымі і захоўваюць свае легенды і гісторыі. У большай ступені гэта тычыцца мястэчак захаду Беларусі, якія праз гістарычныя акалічнасці захавалі сваю індывідуальнасць больш трывала.

Увазе чытачоў прапаную падборку найбольш выразных здымкаў з мястэчак Беларусі, якія мне ўдалося наведаць за апошнія дзесяць гадоў. І пачну з Солаў на Смаргоншчыне, што здымаў у розныя поры года.

Валерый ВЯДРЭНКА,
фатограф

ТЭКСТ ■

Не часта ў музеях можна ўбачыць старадаўнія чайныя кубкі, аздобленыя краявідамі, партрэтамі. Гэтыя прадметы звяртаюць на сябе ўвагу незвычайнай формай, фігурнымі ручкамі, дэкорам. У зборах музея "Замкавы комплекс "Мір" такіх налічваецца тры. Яны былі створаны на Каралеўскай берлінскай парцелянавай мануфактуры, пра што сведчыць падглазурная сіняя марка ў выглядзе скіпетра.

Датуюцца гэтыя прадметы першай трэцю — сярэдняй XIX стагоддзя. Менавіта ў гэты час былі папулярныя і карысталіся вялікім попытам падарункавыя кубкі з відавым паліхромным жывалісам. На іх таленавітыя і высокакваліфікаваныя мастакі берлінскай мануфактуры малявалі манументы, гарадскія пейзажы, помнікі архітэктуры, будынкi.

У дэкоры тамтэйшай парцеляны скарыстоўваліся таксама папулярныя кветкавыя і раслінныя матывы. Падарункавыя кубкі ўпрыгожвалі астрамі і гваздзікамі, ружамі і макамі, прыму-

ламі і ўюнкамі, васількамі і каласамі, вянкамі з дубовых і лаўравых галінак, грляндамі са сцяблін плюшчу і вінаграднай лазы. Гэта былі рамантычныя пасланні на мове кветак, добра зразумелай адрасату.

У першай палове XIX стагоддзя папулярнымі сталі таксама кубкі з вытанчанымі бісквітнымі барэльефамі на матавым залатым фоне авальнага медальёна. На-

рай з падобным бісквітным барэльефам. На кубку прадстаўлена пагрудная выява Фрыдэрыкі Дароты Луізы Філіпіны Прускай, жонкі князя Антонія Генрыка Радзівіла, апошняга ўладальніка Мірскага замка з роду Радзівілаў, якая ў 1806 годзе разам з прускім дваром збегла і ў выгнанні разам з каралевай Луізаў належыла да патрыятычна настроенага антыфранцузскага кола.

лі свой след на вытворчасці Берлінскай мануфактуры. На змену вытанчанаму стылю ракако прыйшоў класіцызм, які трансфармаваў форму і аздабленне парцеляны. Змяніўся і асартымент вырабаў. Пасля гадоў вайны і напалеонаўскай акупацыі гадоўнай каштоўнасцю для людзей стаў мірны дом і ціхая радасці сямейнага дабрабыту. Запатрабаванымі ў той час

Завіткі ды бісквіты

Новае ў музеі: парцелянавы кубак з выявай жонкі Антонія Радзівіла

У 1796 — 1815 гадах Луіза мела літаратурны салон.

Разам з мужам у сваім берлінскім доме ў палацы Радзівілаў на Вільгельмштрэсэ

Луіза прымала шматлікіх дзеячаў мастацтва і навукоўцаў. З 1816-га яна пражывала ў Познані, дзе яе муж служыў намеснікам у вялікім герцагстве. Там яна заснавала прытулкі для бедных і іншыя дабрачынныя ўстановы.

Гістарычныя катаклізмы, якія ўзрушвалі Еўропу ў пачатку XIX стагоддзя, пакіну-

аказаліся не грандыёзнымі сервізы, а асобныя кубкі, якія ўвайшлі ў моду ў якасці сувеніра. Яго прывозілі з падарожжаў, дарылі ў знак сяброўства або любові. Такія кубкі не ставілі на стол, з іх не прынята было піць гарбаты. Іх беражліва захоўвалі ў горках-вітрынах разам з успамінамі, якія яны ўтрымлівалі. Дзякуючы гэтаму, да нашых дзён і дайшлі ўзоры далікатных вырабаў Каралеўскай берлінскай парцелянавай мануфактуры.

Вольга КАЛАСОЎСКАЯ,
навуковы супрацоўнік
Замкавага комплексу "Мір"

XIX стагоддзе прынесла ў жыццё Віцебска мноства новамодных тэхнічных навінак. Так, мясцовыя жыхары сталі ездзіць на веласіпедзе ці, як называў яго вынаходнік Карл фон Дрээ, на "машыне для хады".

Распаўсюджванню перашкаджала тое, што каштаваў новы транспарт дорага — 1 веласіпед каля 120 — 150 рублёў (для параўнання: карову можна было набыць тады за 25 рублёў). А колькі кепікаў давялося вытрымліваць жанчынам, якія вырашылі сесці на яго! Урэшце, часам гэтаму моднаму захапленню прыпісвалі ледзь не цудадзейныя ды лекавыя ўласцівасці! Пра тое пісалася ў тагачасных часопісах.

Спачатку гэта нават не быў спорт: веласіпед набываў той хто, меў магчымасць. З паведамлення энтузіяста веласпорту К.Шалепіна, надрукаванага ў часопісе "Самокат" за 1894 г.: "Першы веласіпед з'явіўся ў Віцебску ў канцы 70-х гадоў". Гэта быў трохколавый экіпаж, які важыў 80 фунтаў. Такая машына прымушала прыкладаць значную сілу.

Самай першай віцябчанкай, якая стала ездзіць на веласіпедзе, у 1893 годзе стала М.А. Серафімовіч. Яна ж была першым чэмпіёнам Віцебска па "ціхай яздзе".

Дзяржаўны літаратурны музей Янкі Купалы выказвае шчырыя спачуванні старшаму навуковому супрацоўніку Каралёву Паўлу Анатолевічу ў сувязі з напатакшым яго вялікім горам — смерцю маці **КАРАЛЁВАЙ** Наталлі Анатолеўны, намесніка начальніка ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі **Адміністрацыі Першамайскага раёна г. Мінска.**

Аматары
"ціхай язды"

Сад "Ялагі" ў Віцебску.

Цяпер любяць спаборніцтва вядуцца за хвіліны, метры, а ў канцы XIX стагоддзя шырокае распаўсюджванне набылі "гонкі" па прынцеце "хто павольней". Пераможцам у іх становіўся той, хто праяжаў дыстанцыю за большы час. Упершыню спаборніцтвы па "ціхай яздзе" зладзілі ў Віцебску ў садзе "Ялагі" сярод членаў аб'яднання веласіпедыстаў "Уніён". Там жа разыгралі залаты прыз "Лепшы яздок горада". Сад "Ялагі" не быў прыстасаваным для гонак: вузкія алеі тут перакрыжоўваліся пад прамым вуглом (мо таму адзін з пяці ўздзельнікаў наскочыў на дрэва). Урэшце, веласіпедныя спаборніцтвы, як навінка для Віцебска, былі добраай рэкламай сада. Калі ў Мінску

М.А. Серафімовіч.

ўпершыню сеў на веласіпед пераможца многіх міжнародных гонак М.Дзевачка, дык Віцебску належыць прыярытэт па правядзенні першых у Беларусі "гонак".

Цікавы выпадак адбыўся ў горадзе на Заходняй Дзвіне ў жніўні 1896 года. Тут даваў старт дальняй паездцы самакатчыкаў на мастацка-прамысловую выстаўку ў Ніжні Ноўгарад. Ім належыла пераадолець ў два канцы больш за дзве тысячы кіламетраў. Шасцёра віцябчан нават

не думалі, што ўстановаць рэкорд дальняга прабегу для свайго часу. Балазе ахвотных паўдзельнічаць у гэтай вандроўцы было шмат. Але калі на гарадской Ратушы гадзіннік прабіў дзясятую раніцу, да вандроўкі аказаліся гатовымі толькі шасцёра. Маршрут быў распісаны па днях. Кіраўнік прабега Пражасецкі аказаўся не толькі вопытным веласіпедыстам, але і добрым арганізатарам.

Машыны іншаземных марак каштавалі дорага. Як водгук на гэту сітуацыю ў Віцебску Таварыства К. і М.Блохаў і Я.Сіроткіна на вуліцы Замкавай, дом Слуцкай, каля турэцкай булачнай арганізавала дэпо музычных інструментаў і веласіпеды англіійскіх фабрык пад брэндамі "Энфільд" і "Наумань". За гадзіну пракату бралі ад 25 да 60 капеек — у залежнасці ад якасці машыны.

Пазней у Віцебску адкрылася аддзяленне "Расійскага аб'яднання веласіпедыстаў-турыстаў", што ўзнікла праз дарагоўлю машын і іх пракату. Самастойны клуб атрымаў права на арганізацыю платных спаборніцтваў і вечарын, латарэй і танцаў. Атрыманы даход ішоў на набыццё веламашын. Віцебск, ветэран веласпорту, захаваў сваё аддзяленне да пачатку Першай сусветнай вайны, пакуль веласіпеды не былі рэквізаваны для патрэб самакатных батальёнаў.

Іна ЯКУБОВІЧ,
старшы навуковы
супрацоўнік
Віцебскага абласнога
краязнаўчага музея

Шчодрой рукою аранжыроўшчыка

І.П.: "Пт. 17.6.1983 г.
г. Ленінград

Дурацкі горад з дурацкім кліматам. Ад пастаянных перападаў атмасфернага ціску, тэмпературы башка дурэе, штосьці цісне на яе ці то звонку, ці то знутры. Ноч — не ноч, дзень — не дзень. І настрай, і самаадчуванне змяняюцца як надвор'е — па сто разоў на дзень. Гэта і выліваецца ў запісы, падобныя ўчорашнім...

Але — "што напісана тапа-ром..."

Суб. 18.6.1983 г.
г. Ленінград

Стваральнік сам узяўся за справу — ратаваць "Песню-83". Сёння будзе рэпетыцыя, будзе высокі тэнар і накіданы буйным штрыхом акампанемент. [...]

Чаму можна павучыцца ў Галавы — гэта ўменню ўбачыць у рэчах самую сэрцавіну [...].

Але ў іншых — напрыклад, у Качанкі — процілеглы падыход. Ён пачынае з дробязей, з якіх вырастае часта непрадказальнае. Ніхто ў нас не зробіць столькі пустой, але па-д'ябальску скрупулёзнай, павучынай працы, колькі ён. Яго тытанічныя работы-павуціны выкідаюцца прэч пасля першых жа рэпетыцый ці некалькіх канцэртных выкананняў для здзіўленай залы. Прышла, нарэшце, чарга і Кампазіцыі па Лучанку, якой у дадзеных запісах надзелена столькі месца. Галава, нарэшце, прыйшла да высновы, што "над гэтым трэба яшчэ папрацаваць". Азначае гэта толькі адно — выкінуць прэч.

А тут яшчэ адзін промах з "Песняй". Хлопец перажывае, злуецца, а зразумець не можа, чаму ўсе пулі ідуць у "малако". [...]

Цудоўна ўсё гэта бачачы, Галава спрабуе зладзіць вуглы [...]. Але творы штосьці не лезуць у праграму ні праз якія дзіркі і ні пад якім соўсам. [...] На шчасце, знайшліся прыхільнікі, ёсць з кім памаўчаць за вячэрняй гарбатай.

— Не бывае дрэнных песень, — прамовіў неяк Стваральнік ці то жартам, ці то ўсур'ёз, — бываюць дрэнныя аранжыроўкі".

В.П.: — Аранжыроўшчыкам Ігар быў першакласным. Валодаў інструментарыем найвышэйшага пілатажу. І тое адчувалася ўжо з ягоных "песняроўскіх" работ. Наколькі знакамітую песню Уладзіміра Мулявіна "Вяртанне" з цыкла "Праз усю вайну" ўпрыгожыў фрагмент вальса, што пры аранжыроўцы ўставіў туды Ігар! А духавы аркестр у проігрышы гучыць з такой шчыплівай нотаў, што песню слухаць без слёз немагчыма. Па гэтай аранжыроўцы, мяркую, можна вучыць моладзь, як з добрай песні зрабіць песню-шэдзёр. А колькі разоў перапрацоўваліся "Калядачка", "Касіў Ясь канюшыну", "Крык птушкі"... Пра ўсё гэта нямакла напісана ў дзённіках Ігара.

І.П.: "Пан. 20.6.1983 г.
г. Ленінград

Нідзе яшчэ не адчуваў сябе гэтак агідна, як у гэтым мярзотным горадзе. Хочацца альбо як найхутчэй адсколь зматацца, альбо ўтварыць штосьці нядобрае. У галаве носяцца нейкія хуліганскія, бунтарскія думкі. Нават гадзіннік мой, які з самага першага дня служыў узорам дакладнасці і меў пагрэшнасць у 5-6 секунд за месяц, раптам адстаў на цэлых дзесяць хвілін.

Не дзіва, што на досвітку стагоддзя ўсё пачалося менавіта тут!

Тут жа, як ужо было сказана, Стваральнік зноў узяў пяро і разв'язваўшы нашы душы, перакраіўшы песню Лучанка "Закасі мае вёсны" на вершы А.Вялюгіна. Працу ён рабіў у звычайнай сваёй манеры — буйнымі мазкамі па белым платане.

(Працяг. Пачатак у "К" №№ 18, 20.)

З 21 мая ў Музеі гісторыі тэатральнай і музычнай культуры Беларусі працуе выстаўка архіва кампазітара, музыканта Ігара Паліводы. У ёй прадстаўлены яго рукапісы, як нотныя, так і прэзаічныя творы, фрагменты фантастычнага рамана, дзённіка, фотаздымкі, асабістыя рэчы творцы... Мы ж працягваем друкаваць вытрымкі з віртуальнага дыялогу Ігара Паліводы (праз яго дзённікі, якія ён вёў у 1980-я — 1990-я) і ўдавы кампазітара Вольгі Палівода (праз яе развагі, якімі яна падзялялася з "К").

Гэтым разам фрагмент "дыялогу праз 19 гадоў" будзе прысвечаны бачанню працы аранжыроўшчыка — адной з іпастасей Ігара Паліводы ў музыцы — на прыкладзе перыяду працы музыканта ў ансамблі "Песняры". І пачнём з агульнай ацэнкі з дзённіка маэстра вартасці работы аранжыроўшчыка для калектыву. Таксама ў гэтай частцы закранаецца тэма ацэнкі Ігарам Ігаравічам вядомага калектыву.

Сяргей ТРАФІЛАЎ;

публікацыя і падрыхтоўка дзённікавых запісаў Вольгі ПАЛІВОДА

Маэстра і яго сад у квецені

Ігар Палівода ў перыяд працы над праграмай "Праз усю вайну" ў ансамблі "Песняры".

У суботу была рэпетыцыя з кантрольным рабочым запісам, пасля якога давалося і мне пасядзець ноч над размашыста спісанымі [...] нотнымі лісткамі. [...]

Запіс адбыўся ўчора ранкам у ленінградскім ДOME радые.

Да гэтага дня я меркаваў, што толькі ў нашай рэспубліцы так беражліва ставяцца да вынаходніцтваў дагістарычных інжынераў. Аказалася, што іх падзелкі захаваліся яшчэ і тут, у горадзе на Няве, у выглядзе двух спараных аднадарожачных магнітафонаў у камплекце са здзіўленым гукарэжысёрам.

Інструментал запісалі сяк-так, аднак, усё ж атрымалася нешта, што "прысаліўшы, можна з'есці".

Але калі за сваю справу прыняліся вакалісты, я кідаўся па апаратнай з такім адчуваннем, якое, верагодна, спазнае чалавек на беразе, што не ўмее плаваць, але бачыць у вадзе адразу чатырох таварышаў, якія тонуць. [...]

Запіс не атрымаўся, і спроба вяртаваць "Песню-83" пакулі не ўдалася. [...]"

В.П.: — Палівода шмат рабіў аранжыровак для розных аўтару, у тым ліку шанаваных і тытулаваных. Аднойчы досыць вядомай кампазітар прынес з дзясятка песень, дзе мелодыі — падобныя літаральна адна ў адну. Ігару патрабавалася расфарбаваць гэтыя чорна-белыя палотны настолькі, каб з іх атрымаўся сад у квецені. І ён тое зрабіў бліскуча. Па шчырасці, тут можна нават казаць пра сааўтарства, а не толькі пра аранжыроўку. Я не магу нават сказаць, што шматлікія аранжыраванні працавалі на стыль Ігара ў будучым. У яго ставала ідэй, каб дзліцца імі, а пасля генераваць новыя, непадобныя на папярэднія. Ён нават сам казаў, што нічога не шкадуе. І раздаваў ён са сваёй меры таленту шчодрата.

"Песняры" балансуюць..."

В.П.: — Відаць, не стану даваць каментарыі адносна заўважна рэзкіх ацэнак, якія пакінуў у сваіх дзённіках Ігар дзейнасці ансамбля "Песняры", а таксама некато-

рым яго ўдзельнікам. Лепш за ўсё пра яго стаўленне сведчаць старонкі запісаў. Дадам толькі, што Палівода заўжды казаў аб сваім стаўленні ў вочы, і пра тое, што ягоныя ацэнкі могуць аказацца вельмі строгімі, літаральна рознымі, у "Песнях" ведалі вельмі добра...

І.П.: "Чц. 24.1.1980 г.
г. Кіеў

Для сапраўднага артыста ярка асветленая сцэна — родны дом. Кожны канцэрт для яго — ўрачыстае і радаснае свята. І паколькі артыст усё жыццё прысвячае сцэне, — усё яго жыццё — гэта вялікі святочны баль. (*У нас зараз праходзіць па два вялікія святочныя балі ў дзень, і на сцэне — гэта значыць у сябе дома — мы праводзім па 6 гадзін у суткі, гэта значыць 1/4 жыцця.)

Пан. 28.1.1980 г.
г. Кіеў

Ёсць, аднак, іншы тып артыста. Сустрэкаецца ён у нашы дні вельмі рэдка, але абысці яго маўчаннем нельга.

Гэта — артыст-рамеснік. Ён люта ненавідзіць глядача, хоць заўжды міла ўсміхаецца яму, і больш за ўсё на свеце любіць атрымліваць узнагароды, хоць пералічваючы грошы, заўсёды хмурыны. На сцэну ён заўсёды выходзіць з цяжкім уздыхам, нібы на эшафот, а пад час прадстаўлення думкі яго заняты чым заўгодна: складаннем вершаў, планами на адпачынак, успамінамі пра мінулыя ночы з відамі на наступную, рашэннем арыфметычных задач на множанне і адніманне, нават разгаданнем шахматных галаваломак. Тое, што трэба рабіць у ходзе канцэрта, ён робіць механічна, у сваім падабенстве зводзячы сябе да станка з праграмным кіраваннем, якое аўтаматычна выключаецца і спыняецца, як толькі вычэрпваецца аб'ём закладзенай у яго інфармацыі (праграмы). З асаблівым нахненнем пражывае ён апошнія хвіліны канцэрта, з асалодай кланяецца, не бачачы аўдыторыі, што апладзіруе: яго думкі ўжо далёкія ад сцэны.

Які бедны, які варты жалю ён, гэты няшчасны маленькі саматужнік, мізэрны раб хлапка!

Падобных артыстаў, зразумела, няма і не можа быць у такім калектыве, як наш. Кожны член, кожная пара гэтага адчувальнага і зладжанага арганізма жыве свежым дыханнем творчага ветрыку, сілкуецца гаючай травой вечнага, нястомнага пошуку. У гэтым закладзены ўвесь сэнс, уся мэта яго паўнакроўнага жыцця, і ў гэтым яе абавязковая ўмова". (Дадзены фрагмент быў апублікаваны раней у кнізе "Уладзімір Мулявін. Нота лёсу". — С.Т.)

Нагадаем, запушчаны працэс стварэння і ўсталявання мемарыяльнай шыльды кампазітару на доме па мінскім адрасе Пляханова, 71, дзе ён жыў. Мэтазгоднасць праекта падтрымаў Інстытут гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі, Мінгарвыканкам. Аднак паколькі фінансаванне пад дадзены праект не закладзена, быў адкрыты дабрачынны рахунак (9004-Р/Добрачынны рахунак BYR, аддзяленне 175 філіяла 529 "Белсвязь" 000033).

К

Працяг артыкула чытайце ў наступных нумарах "К".

Фрагменты выстаўкі з архіва кампазітара.

Ігар і Вольга Паліводы: дыялог праз 19 гадоў. Частка III

ф о т а ф а к т

"...Усмешачка" партнёраў

Работы Украінікі Таціяны Паўлюк і армяніна Эдгара Марцэрасна.

У сталічным кінатэатры "Перамога" працуе выстаўка "Увага, усмешачку!", што рэпрэзентуе фатаграфію ў краінах ініцыятывы Усходняга партнёрства Еўрапейскага Саюза. У названую платформу ўваходзіць Беларусь, а таксама Азербайджан, Армения, Грузія, Малдова і Украіна. З нашага боку партнёрам праекта, што ўключыў амаль 60 здымкаў, выступіла грамадскае аб'яднанне "Фотамастацтва".

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ*г. Мінск, вул. Леніна, 20.**Тэл.: 327 45 62.***Экспазіцыі:**

■ "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."

■ "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."

■ "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.". (У рамках экспазіцыі адкрылася выстаўка **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — да 2 лістапада.)

■ "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."

■ "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."

■ Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.**Выстаўкі:**■ Выстаўка **"Сустрэча з Брытаніяй: мастацтва XVIII — XIX стагоддзяў"** — да 13 ліпеня.■ Выстаўка пейзажнага жываліпі рускай школы другой пал. XIX ст. **"Сучаснікі карыфеяў"** — да 8 чэрвеня.■ **"Хрысціянства і хрысціяне ў творчасці рускіх і беларускіх мастакоў XIX стагоддзя"** — да 8 чэрвеня.■ Выстаўка грэчаскага мастака Алксандраса Каяса **"На святым Афоне"** — да 8 чэрвеня.■ **"Ікананіс XVII — XVIII стст. са збору Яраслаўскага мастацкага музея"** — да 8 чэрвеня.**Арт-кафэ:**■ Персанальная выстаўка Васіля Пешкуна **"Летнія канікулы"** — да 13 ліпеня.*Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь***МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВЫ XIX СТ."***г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.***Пастаянныя экспазіцыі:**

■ "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".

■ "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".

■ "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

Выстаўка:■ **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.**МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ***Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка твораў Вячаслава Дубінкі **"Я проста ў далёкай вандроўцы..."** (больш за 30 мастацкіх сюжэтаў з прыватнай калекцыі Тацяны Дубінка і фондаў Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі) — да 29 чэрвеня.**НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ***г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.**Тэл.: 226 09 22.***Экспазіцыі:**

■ "Старажытная Беларусь".

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Банк БелВЭБ: новае жыццё нацыянальных скарбаў".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выстаўкі:■ Выстаўка скульптуры і керамікі **Сальвадора Далі і Пабла Пікаса** — да 28 чэрвеня.**ТЭАТРЫ****НАЦЫЯНАЛЬНЫ АКАДЭМІЧНЫ ВЯЛІКІ ТЭАТР ОПЕРЫ І БАЛЕТА РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ***г. Мінск, пл. Парыжскай камуны, 1. Тэл./факс: 334 11 56.*■ **8, 9 — "Хто я?"** (прэм'ера) С.Картэса — Вечары сучаснага балета на Малой сцэне.■ **9 — "Прыхільнікі"** —

Музыкальныя вечары ў Вялікім (Камерная зала імя Л.П. Александровскай).

УВАГА!■ Выстаўка **"Тайны і казкі Японіі"** — да 14 чэрвеня.
■ Сумесная выстаўка Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага музея гісторыі Санкт-Пецярбурга **"70-годдзю Вялікай Перамогі прысвячаецца"** — да 6 верасня.*Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь***ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.***Тэл.: 290 68 47.***Экспазіцыя:**

■ "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."

■ "ІЗ'езд РСДРП у асобах".

■ "Жандарскі вышук у царскай Расіі".

■ "Гісторыя Дома-музея ІЗ'езда РСДРП".

Выстаўкі:■ **"RoboArt"** (футурыстычныя мадэлі робатаў, зброі, аўтамабіляў і касмічнай тэхнікі, выкананыя ў выглядзе дызайнерскіх твораў ручной работы) — да 28 чэрвеня.**МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.***Тэл.: 327 46 12.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстаўка **"Мемарыялізацыя Вялікай Айчынай вайны ў беларускім грамадстве: памяць учора і сёння"**.**МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ***г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.**Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.***Экспазіцыі:**

■ "Геалогія і палеанталогія".

■ "Сезонныя змены".

■ "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".

■ "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".

■ "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".

■ "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстаўка:■ **"Экзатычны свет"** — да 20 чэрвеня.■ Фотавыстаўка Ірэны Гаражанкінай **"Баравікі. Прыгажосць іх фамільнай рыса"** — да 28 жніўня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО***г. Мінск, вул. М.Багдановіча, 9А.**Тэл.: 237 46 94.*■ Выстаўка **"Свет вялікіх папугаёў і пеўных птушак"** — да 28 жніўня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО***г. Мінск, вул. Святрдова, 4.**Тэл.: 327 10 75.***Экспазіцыя:**

■ "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".

Выстаўка:■ Міжнародны творчы праект **"Фарбы душы"** — да 14 чэрвеня.**Кінапраграмы:**■ Рэтраспектыва **"Фільмы-юбіляры 2015 года"** — з 2 да 28 чэрвеня.■ Юбілейная рэтраспектыва да 85-годдзя з дня нараджэння Клода Шаброля — **"Французскі Хічкок"** — з 3 да 26 чэрвеня.■ Рэтраспектыва **"Беларуская мультанарама. 40 гадоў на экране. Частка 16"** — з 6 да 28 чэрвеня.**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР***г. Мінск, вул. Мяснікова, 44.**Тэл.: 200 81 26.*■ **8 — "Блакітная камя"** К.Брэйтбурга.■ **9 — "Лятучая мыш"** І.Штрауса.■ **10 — "Мая чароўная лэдзі"** Ф.Лоу.■ **11 — "Шалом алейхем! Мір вам, людзі!"**

А.Хадоскі.

ІДЗЕ ПАДПІСКА НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"■ Спецыяльны паказ **"Дні маладога польскага кіно ў Мінску"** — з 6 да 7 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ***г. Мінск, Музычны зав., 5.**Тэл.: 220 26 67.***Пастаянныя экспазіцыі:**

■ "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".

■ "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."

■ "Беларуская музычная культура XX ст."

■ "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстаўка:■ Выстаўка архіва кампазітара, музыканта **Ігара Паліводы** да 65-годдзя з дня яго нараджэння.■ Выстаўка аднаго спектакля **"Балада пра белую вішню"**.**ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА***г. Мінск, вул. Старавіленская, 14.**Тэл.: 286 74 03.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:■ **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу ад 11-й.**Выстаўка:**■ Персанальная выстаўка члена Беларускага саюза майстроў народнай творчасці, лаўрэата першага фестывалю народнага мастацтва Меланіі Чарнавокай — **"Беларусь — мая песня"**.**БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ***г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8.**Тэл: 327 11 66; 203 07 92.*

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Фотадакументальная выстаўка, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі, — **"Капітуляцыя Германіі. Май 1945"** (сумесна з Германа-расійскім музеем Берлін-Карлсхорс).■ Выстаўка да 70-годдзя Вялікай Перамогі **"Быў месяц май..."** — да 1 чэрвеня.**НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"***г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.**Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.*■ **Палацавы ансамбль**

■ Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"*г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.**Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02; + 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.*■ **Палацавы ансамбль**

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА*г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"**.■ Выстаўка дзіцячага малюнка і плаката ў рамках Рэспубліканскага конкурсу да Дня безанцаў **"Тут усё свае"** — да 21 чэрвеня.■ Выстаўка твораў стыпендыята Беларускага дзіцячага фонду Кацярыны Віткоўскай **"Мары здзяйсняюцца"** — з 14 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"**.■ Выстаўка дзіцячага малюнка і плаката ў рамках Рэспубліканскага конкурсу да Дня безанцаў **"Тут усё свае"** — да 21 чэрвеня.■ Выстаўка твораў стыпендыята Беларускага дзіцячага фонду Кацярыны Віткоўскай **"Мары здзяйсняюцца"** — з 14 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка скульптуры Уладзіміра Жбанова **"Ад мяне"**.■ Выстаўка дзіцячага малюнка і плаката ў рамках Рэспубліканскага конкурсу да Дня безанцаў **"Тут усё свае"** — да 21 чэрвеня.■ Выстаўка твораў стыпендыята Беларускага дзіцячага фонду Кацярыны Віткоўскай **"Мары здзяйсняюцца"** — з 14 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"Мужык"**, — да 13 чэрвеня.**МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА***г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10.**Тэл.: 321 24 30.*■ Выстаўка ювелірных упрыгожанняў **"Капае золата з променем сонца"**.■ Выстаўка **"Я буду жыць!"**, прысвечаная 110-годдзю з дня першай публікацыі верша Янкі Купалы **"М**